REDACŢIUNEA,
Administraţiunea şi Tipografia
Braşov, piaţa mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administraţiune Braşov şi la următoarele
BIROURI de ANUNŢURI:
In Viena la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lessner. Heinrich Schalek. A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. In Budapesta la A. V. Goldberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
Preţul inserţiunilor: o serie garmond pe o colonă 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă şi învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXXI.

GAZETA apare în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe şase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România şi străinătate:
Pe un an 40 franci, pe şase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate oficiile poştale din întru şi din afară şi la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Braşov:
Administraţiunea, Piaţa mare târgul Inului Nr. 30. etagiu I. Pe un an 20 cor., pe şase luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul acasă: Pe un an 24 cor., pe şase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele, cât şi inserţiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 84. Braşov, Duminecă 13 (26) Aprilie 1908.

Din causa sfintelor sărbători ale Paştilor, ziarul nu va apare până Miercuri sara.

Cum a fost şi cum ar trebui să fie.

Braşov, 12 Aprilie v.

Era odată un timp — şi era un timp foarte aproape de noi, când, după arborarea steagului solidarităţii naţionale, Românii eram ceva, ori credeam, că suntem ceva: un partid cu un comitet diriguitor sprijinit de toată suflarea românească de bun simţ. Eram ori ne simţiam tari, fiindcă fiecare era purtat de gândul de a se supune cu abnegare marelui principiu al solidarităţii tuturor Românilor din acest stat, proclamat de conferenţa naţională dela 1881. Era o vădită putere morală, care ne stăpânia pe toţi, pe care o simţiam că ne răpeşte cu sine, fără ca noi să ne putem da sama de toată genesea ei. Convingerea era generală într'o privinţă şi neîndoioasă, că odată cuţitul ajuns la os, nu ne puteam impune şi nu putea fi pentru noi scăpare decât numai în cea mai strânsă unire a forţelor noastre naţionale. Aceasta stare înălţată sufletească a tuturor fiilor deştepţi şi luminaţi ai poporului nostru, la cari s'au alăturat cu dragoste şi ţărănimea noastră, a creat un curent fericit, care, pentru întâiaoară dela 1867 încoace, a insuflat un adevărat respect şi a deşteptat îngrijire în tabăra adversarilor neamului nostru. Solidaritatea Românilor din Transilvania şi Ungaria, protestarea lor energică în contra stărilor asupritoare, şi mai cu samă împrejurarea, că noi toţi Românii reprezentam unul şi acelaş partid naţional, afară de care nu mai exista altul, au atras şi atenţiunea străinătăţii asupra noastră. Pasivitatea Românilor din Ungaria n'o înţelegeau, fiindcă nu cunoşteau împrejurările cu totul anormale, zise constituţionale, la noi. Nu ştiau, şi nu ştiu până în ziua de azi, că cetăţeanul de naţionalitate română din Ungaria nu se poate bucura, sub regimul existent nici măcar de libertatea sa individuală, necum de drepturi şi libertăţi ca neam şi ca popor cu libertate şi desvoltare de cultură deosebită.

S'a dus vestea, şi fireşte că biroul de pressă al guvernelor ungureşti a făcut tot posibilul să se ducă, că Românii din Transilvania şi Ungaria sunt intransigenţi şi scopul final al activităţii lor ar fi de a se rupe de Ungaria. Pentru diplomaţi intransigenţa în sine miroasă ceva a praf de puşcă. Şi aşa s'a întâmplat, că în acelaş timp, când diplomaţia triplei alianţe găsia de cuviinţă a enunţa prin organele ei, mai mult ori mai puţin acreditate, că este un interes suprem al triplei alianţe, ca în Ungaria să înceteze cât mai curând neînţelegerile dintre diferitele naţionalităţi, în acelaş timp, zicem, aceiaşi diplomaţi să lăsară să fie îndemnaţi de direcţiunea, ce o da pe atunci Împăratul împreună cu sfetnicul său ungur Tisza Coloman în politica esterioară a monarchiei, de a sări să stângă focul, ce, după afirmările Maghiarilor, ameninţa din partea pasivităţii Românilor. Şi s'au aflat în adevăr nu numai la Budapesta, la Viena şi la Berlin, ci chiar şi la Bucureşti diplomaţi şi bărbaţi de stat, cari au sărit să stângă acel foc presupus. Din momentul acesta asupra solidarităţii noastre apăsau cu greutate de plumb *sfaturile*, ce ni-se dedeau azi dela Budapesta, mâne dela Viena şi altădată dela Bucureşti. Se părea într'un timp, că numai dela Români atârna, ca să se restabilească pacea între popoarele din Ungaria şi să fie asigurate interesele triplei alianţe pentru orice eventualitate.

Erau destul de cuminţi amintiţii oameni de stat, ca să vadă că răul isvora din intoleranţa şi nedreptăţirea, de care aveau şi au să sufere naţionalităţile din partea guvernanţilor unguri. Dar aceştia jucau rol de frunte în alianţă şi aşa s'a croit formula, după care Românii şi cu celelalte naţionalităţi n'aveau decât să aleagă pentru dieta din Pesta şi să între în dietă cât mai mulţi, ca să înceapă odată bălăbăneala pe teren parlamentar, din care să iasă apoi vr'odată, dacă va eşi, o înţelegere.

In cât pentru Berlin, cercurile oficiale germane au urmărit totdeauna politica bismarkiană bine definită în cunoscuta notă a sa dela 1883, adresată consulului general al Germaniei în Budapesta, şi atât de fatală pentru noi Românii. Lozinca era să-i vază odată adunaţi la un loc, pe deputaţii din sânul tuturor popoarelor nemaghiare. De libertate naţională, de drept de limbă şi de alte lucruri de acestea cine se va neodihni în cancelariile dela Berlin şi Viena? Să fie numai asigurat eventualul succes al marelui plan de mobilizare; ministrul de răsboiu comun Schönaich e chiar de părere, că acesta se poate ajunge mai uşor cu limba de regiment ungurească, decât cu diferite limbi de regiment.

Am ajuns să fim priviţi ca umplutură pentru tunurile triplicei fără de nici o recompensă în altă privinţă. Vom ajunge încă şi mai rău, dacă vom umbla tot numai după sfaturile altora, cari nu în interesul nostru, ci în interesul lor ne sfătuesc, şi ne sfătuesc nu cum cer interesele noastre de viaţă naţionale şi după cum dorim noi să ne croim soartea. Ni se va obiecta, că în politică trebue să se ţină seamă de ceea ce e posibil. Bine, dar a se sinucide nu-i este iertat unui popor, chiar şi când ar sta faţă cu imposibilul!

Să nu se creadă cumva, că am voi să pledăm aici pentru pasivitate. Aceasta ploblemă lăsăm să-o deslege acei deputaţi naţionalişti, cari au dela intrat în dietă, cari în cele din urmă se vor vedea constrânşi a recurge iarăşi la arma „ruginită“ a pasivităţii. Voim să arătăm numai, că pe acele cercuri „bine informate“ şi „hotărâtoare“, cari par a constitui azi preocupările celor mai mulţi politiciani ai noştri, mai ales a celor din generaţiunea mai tânără, nu le doare nici pe departe de asigurarea existenţei noastre naţionale, — nici chiar de o împăcare sinceră între noi şi Maghiari, ci ţântesc numai la un *modus vivendi*, care să potolească amărăciunea în ţara ungurească până ce matadorii triplicei îşi vor face trebşoarele.

Veţi întreba, ce are aceasta de a face cu spiritul înălţat de solidaritate, ce ne cuprinsese odată cu o putere atât de fascinătoare? Ce să aibă? Nu vedeţi, că, de când nu mai este cum a fost, au eşit din vizuinele lor, unde erau ascunse până acum de lumina soarelui, toate bidigăniile, cari umblă să facă „pentru poporul român“ politică, fiecare ascultând de şoaptele celor ce stau la spatele lui, folosindu-i ca unelte, dar nici unul din ei nu vrea să audă de o politică deamnă, curagioasă pentru naţiunea română şi pentru drepturile ei!

Cu apunerea razelor solidarităţii, la cari ne încălziam, şi-a perdut şi direcţia noastră independenţa şi autoritatea ei morală de mai 'nainte înaintea poporului, autoritate, care făcea ca nişte soboli, ca de pildă cei dela Caransebeş, să nici nu cuteze a ieşi măcar de sub pământ de frica şi şi de groaza urgiei poporului.

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Zori de zi.

Zori de zi, la cari smerit
Gândul orbului se 'ndreaptă;
Tainic, dulce răsărit
Ce sărmanu-i ochiu aşteaptă
Crud de noapte stăpânit,

Vouă, ce de-atâtea ori
Indrumat-aţi spre lumină
Paşii mei rătăcitori,
Vouă sufletu-mi se 'nchină
Şi se pleacă, sfinte zori.

Căci în vremi de trudă, când
De pe ochi pierindu mi somnul,
Pe-aşternut zăceam plângând
Ş'al meu suflet dela Domnul
Se 'ntorcea pierdut şi 'nfrânt,

Voi, văzând că rătăcesc,
Dăruitu-mi-aţi credinţă,
Să înnalţ şi să slăvesc
In amar şi suferinţă
Voia Tatălui Ceresc.

Luminatu m'aţi a şti,
C'aici viaţa nu se curmă
Şi că voi vă veţi ivi
După noaptea cea din urmă
Mult mai mândre, zori de zi!

Ecaterina Pitiş.

Paştile.

— Şire învrâstate cu versuri adevărate şi apocrife, tescuite cu astronomie şi matematică. —

E sărbătoare pe câmpie şi 'n suflete
[e sărbătoare,
Invie firele de iarbă sub ploaia razelor
[de soare
Sunt Paştile cele frumoase şi 'n fire
[zvonul lor străbate,
Clopotniţa-şi îndoie spornic încheie-
[turile uscate.
Arama strigă când se sbate măiastra
[clopotului limbă...
(*Goga*).

Iată sărbătoarea mult aleasă a sufletului şi a firei! Creştinii pătrunşi de focul credinţei îşi înviorează sufletele amărîte cu speranţa reînvierii, cu învingerea vieţii asupra morţii. Deasemenea şi firea îmbracă haină de sărbătoare. Mugurii se desfac, florile îmbobocesc, arborii îşi împânzesc vălul de verde mângăitor, de flori parfumate. Paserile gureşe se gâlcevesc prin garduri; ciocârlia întimpină cu cântece de laudă ivirea măiestosului Soare, în zorile zilei.

Dar nu voiu să continuu pe coarda aceasta. Ci voiu să discut pe coarda socotelilor: cum se statoresc înainte Paştile şi sărbătorile atârnătoare de ele, cum se statoreşte calendarul lor şi cum se aduc în legătură cu fazele Lunei.

*

Paştile evreeşti cad la dată fixă, în 15 a lunei Nissan. Această dată coincide până la o zi sau două cu luna plină, ce urmează după echinocţiul de primăvară. Israeliţii cred, că prin măsura aceasta se conformează spiritului, dacă nu literei, prescripţiunilor adresate lui Moise de însuşi Domnul: „Şi Iehova va grăì cătră Moise şi cătră Aron în pământul Egipetului, zicând: Această lună va fi vouă începutul lunilor; ea va fi vouă întâia dintre lunile anului“.

„Spuneţi la toată comunitatea Israel zicând: In ziua a zecea a acestei luni fiecare din ei să ia câte un miel după casele părinţilor, câte un miel de casă!“

„In întâia lună, în a patrusprezecea zi a lunei dintâia de cu seară începând, veţi mânca azime până la ziua douăzeci şi-una ale acestei luni, seara. Şepte zile dospit să nu se afle în casele voastre; că tot cel ce va mânca dospit, stârpì-se-va sufletul acela din comunitatea lui Israel, fie acela străin sau moştean. Nimica dospit să nu mâncaţi, ci în toate locuinţele voastre să mâncaţi azime“.

(Exod. XII, 1—3; 18—20.)

Si

„In luna întâia, în patrusprezece ale acelei luni, despre seară, pasca lui Iehova este. Şi în ziua a cincisprezecea a acestei luni este sărbătoarea azimelor, consacrată lui Iehova; şepte zile să mâncaţi azime. In ziua întâia va fi zi sântă, nici un lucru de serv să nu faceţi într'însa. Şi să aduceţi sacrificiu cu foc lui Iehova în şepte zile; a şeptea zi este zi sfântă; nici un lucru de serv să nu faceţi“.

(Levit, XXIII, 5—8.)

Din când în când se poate nimerì ca 15 Nissan să preceadă echinocţiul, după cum luna complementară, Weadar, destinată să aducă anotimpurile la potriveală, este intercalată la intervale regulate sau ba. Ceeace atârnă de locul anului în ciclul de 19 ani al lui Meton. (Anii visecţi sau embolismici ai Evreilor sunt 3, 6, 8, 11, 14, 17 şi 19 din seria lui Meton).

*

Paştile la Catolici şi Ortodoxi. Spiritul legislaţiunei creştine este de a fixà Paştile pe prima Duminecă, următoare lunei pline după începutul primăverei. Deci această sărbătoare nu poate cădea mai îngrabă de 22 Martie, nici mai târziu de 25 Aprilie. După credinţa poporului, Jidovul, care a răstignit pe Iisus Hristos, a fost blăstămat să nu moară până la sfârşitul lumei, iar acest sfârşit să se întâmple numai dacă vor cădea Paştile în luna Maiu. Se înţelege, că Jidovul a îmbătrânit rău. Abia îşi ridică pleoapele cu cârlige, ca să vadă câte ceva şi se tot roagă: „Paşti în Maiu, Paşti în Maiu“. Inzădar, căci precum am văzut, Paştile variază numai între 22 Martie şi 25 Aprilie (stil vechiu), fiindcă astfel e cursul Lunei. In aceste zile, neapărat trebue să fie lună plină.

Ce se întâmplă însă, când echinocţiul de primăvară şi luna plină cad aproape deodată, în noaptea de Sâmbătă spre Duminecă?

La numărul acesta se alătură un adaus de 4 pagini.

Dacă în ajunul sărbătorilor învierei putem să dorim ceva naţiunei noastre române dintre Tisa şi Carpaţi şi fiilor ei, este să-şi i-a pildă din istorie, că numai acele popoare au meritat şi merită să trăiască, cari se pot susţinea şi se pot manifesta prin propria lor putere. Dacă am fi întrebat totdeauna, ce vreau puternicii şi diplomaţii, n'am fi ajuns nici aici, unde suntem azi. Noi suntem aceia, cari trebue să ştim mai întâiu, ce voim şi ce ne trebue, ca să putem exista şi să ne putem desvolta în aceste ţări în pace şi fericire alături cu popoarele lor.

La jubileul „Gazetei“.

Sărmaş, Aprilie 1908. — Pentru jubileul „Gazetei Transilvaniei“, care 70 de ani a stat de vorbă cu poporul român, ear cu mine de când ştiu ceti, rog a primi omagiul meu de devotament şi profund respect.

Virgiliu C. Codarcea.
parochi.

Căpâlna de Jos (Comit. Târnavei mici), 15 Aprilie 1908. — Cu inimă sinceră mă alătur la felicitările ce din toate părţile primiţi din incidentul rarului jubileu de 70 ani de existenţă a „Gaz. Trans.“, cărei îi poftesc să ajungă a-şi serba jubileul de 100 ani împreună cu Directorul ei Dr. A. M. Trăiască „Gaz. Transil.“, Directorul, Redactorul şi Colaboratorii ei la mulţi ani fericiţi. — *Pentru fondul jubilar trimit 3 (trei) coroane.*

Demetriu Laz. Todoran,
învăţător.

Blaj, 7 (20) Aprilie. — Sincere felicitări şi urări de bine. Pentru fondul jubilar al „Gazetei“ trimit *1* (*una*) *coroană.*

Dr. Nestor,
advocat.

Săncel (lângă Blaj), Aprilie 1908. — Sincerele şi călduroasele mele felicitări la jubileul de 70 de ani, ear neobositului Director al „Gazetei“ d-lui Dr. Aurel Mureşanu sănătate deplină şi mulţi, mulţi ani buni şi fericiţi.

Teodor Pănăzan,
învăţător.

La situaţie.

In ajunul deschiderei dietei a început pelerinagiul miniştrilor şi secretarilor de stat ungari la Viena, căci multe lucruri sunt de pus la cale şi multe piedeci trebue delăturate pentru a pune din nou în mişcare maşina statului. Cea mai ardentă cestiune e cea a delegaţiunilor şi în primul rând rezolvirea corespunzătoare a urcărei soldei ofiţerilor, în jurul căreia se lansează de câteva zile zvonuri de criză.

Prim-ministrul *Wekerle a sosit alaltăieri seara în Viena.* In decursul dimineţii zilei de eri a conferit timp mai îndelungat cu ministrul de externe bar. Aehrenthal asupra cestiunilor, cari au să fie desbătute în delegaţiuni. La orele 11 din zi, Wekerle a fost primit în audienţă de Maj. Sa Monarchul, căruia i-a raportat despre afacerile curente şi despre apropiata deschidere a dietei ungare.

Eri a sosit la Viena secretarul de stat *Szterenyi*, care a conferit cu bar Aehrenthal despre afaceri comune de comerciu. Szterenyi va sta în Viena până Marţi, când împreună cu secretarul de stat Popovici vor depune jurământul de consilieri intimi ai Maj. Sale.

Mercuri va avea loc în Budapesta *un important consiliu de miniştri*, care se va ocupa cu afacerea urcărei soldei ofiţerilor.

Consiliul coroanei, care era să se ţină în 30 l. c. la Viena, având ca obiect de desbatere afacerea urcărei soldei ofiţerilor, s'a amânat pe mai târziu. In cercurile cari stau aproape de curte se crede, că acest consiliu se va întruni deabea atunci, când cele două guverne vor fi ajuns la o înţelegere în ce priveşte această afacere urgentă.

O altă ştire ne spune în fine, că preşedintele *Justh* va sosi Luni la Budapesta pentru a lua ultimele dispoziţiuni cu privire la deschiderea nouei sesiuni dietale, care va avea loc Mercuri în 29 Aprilie n.

Conferinţa episcopilor catolici în afacerea regularei congruei. Alaltăieri s'a întrunit în Budapesta, sub preşidenţia primatelui Vasszary, colegiul episcopilor catolici din Ungaria. După împlinirea unor formalităţi, s'a luat în desbatere cestiunea regulării congruei. Se ştie că episcopatul catolic a decis să contribue la întregirea congruei preoţilor catolici cu suma anuală de 700,000 cor. In conferenţele recente, cari au premers, s'a stabilit cheia pentru repartizarea acestei sume, ceeace s'a adus la cunoştinţa contribuenţilor. Din unele părţi s'au ridicat plângeri în contra repartizărei. Aceste plângeri s'au rezolvit în conferinţa de alaltăieri pe baza referatului episcopului Dr. Alex. Parvy.

Prin hotărârile acestei conferinţe, scrie »Pester Lloyd«, s'a rezolvit partea regulării congruei care priveşte cercul de interese al episcopatului, şi prin urmare nu mai există nici o piedică din partea episcopatului pentru introducerea reformei.

Noul guvernator al Galiţiei. Din Lemberg se anunţă că ziarul oficial va publica în numărul său cel mai apropiat, numirea lui Mihail *Bobrzinski*, ca guvernator al Galiţiei. Bobrzinski e în vârstă de 59 ani, a fost în mai multe rânduri candidat la fotoliul ministerial. Mai înainte a fost profesor la universitatea din Cracovia. Noul guvernor e membru al fracţiunei conservatoare a clubului polon.

Jertfa pentru biserică şi şcoală.

Din pastorala de sf. Paşti a I. P. S. Sale Metropolitului Ioan *Meţianu*, adresată poporului, clerului din archidieceză şi deputaţilor sinodali, reproducem următoarele pasage remarcabile, în care I. P. S. Sa vorbeşte despre cultivarea simţului de jertfă pentru spriginirea şi ajutorarea tot mai mult a bisericilor şi şcoalelor confesionale:

»Dintre toate faptele bune, cele mai bine roditoare sunt acelea, care aduc oamenilor foloase mai mari şi mai însemnate. Iar cele mai mari şi mai însemnate foloase ni-le aduce şi nouă ajutorarea şi sprijinirea scumpei noastre moşteniri pământeşti, a bisericei noastre naţionale, care pe lângă întărirea noastră în credinţă către Dumnezeu şi pe lângă luminarea minţii si a sufletului nostru, mai are şi măreaţa chemare de a creşte şi a lumina şi tinerimea noastră prin şcoala sa confesională şi prin ajutorarea pruncilor săraci şi orfan, la învăţătură, prin înfiinţarea de fonduri, pentru a întemeia azile sau adăposturi pentru săracii şi neputincioşii poporului şi alte asemenea fapte bune, precum fac acestea şi bisericile altor neamuri, ajutate de credincioşii lor.

De aceea, cine voieşte a face fapte bune, din cari să urmeze bine şi fericire, pentru sine şi pentru deaproapele, acola să ţină cu toată tăria la sfânta biserică străbună, cea mai scumpă moştenire părintească a noastră şi să o şi ajute după putinţă, mai ales în timpul de acum, când are mai mare lipsă de ajutorul nostru al tuturor, ca să-şi poată împlini măreaţa ei chemare sau misiune religioasă şi culturală.

Pentrucă cu durere trebue să recunoaştem iubiţilor, că dacă noi suntem mai înapoia celorlalte popoare din iubita noastră patrie, cauza este şi aceea, că noi n'am jertfit şi nu jertfim în aceea măsură pentru cultura şi luminarea noastră, în care măsură au jertfit şi jertfesc celelalte popoare, pentru cultura şi luminarea lor.

Trebue să recunoaştem, că noi n'am sprijinit şi n'am ajutat în deajuns biserica noastră, pentru ca să-şi poată împlini cu mai mult succes, sublima ei misiune culturală religioasă-morală.

Mare parte dintre noi şi mai ales dintre fruntaşii noştri, se pare a fi uitat, ceeace fruntaşii altor popoare nu uită nicicând, că fără de jerfe nu vom ajunge binele şi fericirea după cari alergăm.

De aceea nu aflu cuvinte, prin cari să vă recomand din suflet, să cultivaţi şi să desvoltaţi şi voi iubiţilor tot mai mult simţul de jertfă, cum fac aceasta toate popoarele mai înaintate. Căci până când nu vom urma şi noi pildei altor popoare de a ajuta şi a sprijini tot mai mult bisericile şi şcoalele noastre, cum le ajută alţii pe ale lor, nu putem aştepta soarte mai bună.

Să-mi credeţi iubiţilor, că aceasta o puteţi face cu mare uşurinţă, dacă vă veţi mai restrânge dela multe cheltueli netrebnice. Şi iarăşi să-mi credeţi, că numai făcând aşa, învierea Domnului va fi şi pentru noi un mai bogat izvor de bine şi fericire«.

Aplicarea legei învoelilor agricole. »Monitorul Oficial« al României publică tabelele pe judeţe şi regiuni de preţurile muncitorilor, sub cari nu se vor putea face învoielile contractuale, de preţurile peste cari nu se poate ridica arendarea pământurilor în bani către muncitori, de dijma cea mai ridicată ce va lua proprietarul sau arendaşul, de preţurile maxime de păşunat pe cap de vită şi pe hectar, precum şi de numărul vitelor ce pot întra la hectar, ţinându-se seamă de calitatea pământului de islaz. Aceste preţuri alcătuite de consiliul superior al agriculturei, privesc judeţele Ialomiţa, Romanaţi şi Argeş.

Un preot român acuzat de revoluţie.

Comitatul Cojocnei, 23 Aprilie a. c.

Preotul român Romul *Ramonţan*, din Mârgău, lângă Huedin, a fost pus sub acuză pentru agitaţie şi instigare la revoluţie, pe care ar fi comis'o într'un restaurant din orăşelul Huedin. Cazul, foarte simptomatic, — dar fireşte lipsit de orice temeiu serios, — s'ar fi petrecut astfel, după acuza procurorului unguresc:

Intr'o zi oare care din anul trecut, îndată după adunarea de protestare împotriva legii Apponyi, ce s'a fost ţinut la *Fild*, în 8 Aprilie, luând parte activă şi dl Dr. Amos *Frâncu*, advocat din Cluj, — preotul acuzat ar fi zis într'o adunare mai mare de Români întruniţi la un restaurant în Huedin:

»Fraţilor, mergeţi acasă şi spuneţi tuturor, că atunci când va veni vremea faptelor să fie toţi una şi să nu vă temeţi când va sosi vremea de bătut şi de tăiat! Adunaţi cel puţin vr'o 5000 de oameni. Dacă va fi lipsă de bani, nu aveţi frică, ne va da Frâncu cât de mulţi«.

— Acestea ar fi după acuză cuvintele rostite de preotul Ramonţan, într'o societate de preoţi, mireni, domni şi ţărani, şi pe cari le verifică, cu mărturisirea lor foarte suspectă, un advocat din Huedin, Dr. Davidovici, care ar fi — se zice — ovreiu botezat, şi o fată, ce se găseşte în serviciul hotelului din cestiune...

Cauza aceasta, atât de gravă mai mult prin inscenarea ei, decât prin cuprinsul ce-i formează substratul, s'a pertractat Marţi, în 21 Aprilie n. 1908, în senatul de acuză al tribunalului din Cluj!

După apărarea făcută de d-l Dr. *Victor Poruţiu*, care a arătat toată nimicinicia şi netemeinicia acuzei, senatul a respins acuza, procurorul însă a apelat, şi astfel cauza va avea continuare.

E de remarcat, că acuza aceasta atât de grozavă, pe cât de neîntemeiată, cum concordează de mult cu scornitura faimoasă ce o lansase tot atunci, după adunarea dela Fild, atât foiţa »*Előre*« din Cluj cât şi »*A Nap*« din Budapesta. *„Aprind*

Ar trebuì determinaţiuni astronomice foarte precize pentru a decide, dacă se pot sărbătorì Paştile a doua zi. — Dar un interes mai înalt cere ca ziua sărbătorii să fie fixată cu ani înainte şi uniform pentru toţi creştinii. De unde urmează, că de multe-ori exactitate astronomică, concordanţă între lunaţii şi data celebrării Paştilor, în calendarele noastre nu vom afla.

Regula practică, urmată dela Conciliul din Nicea (325) încoace, este următoarea:

1° Se admite, că echinocţiul de primăvară se produce totdeauna în 21 Martie.

2° Se ia ca bază o lună fictivă, teoretică. Dacă ziua a patrusprezecea a acestei luni cade în 21 Martie, avem aşa numita *Lună de Martie.*

3° Paştile se fixează pe Dumineca ce urmează imediat după ziua XIV a Lunei de Martie.

4° Dacă ziua XIV cade Duminecă, Paştile se amână pe Dumineca următoare.

5° Computul eclesiastic decide data zilei XIV a Lunei de Martie.

Computul este un ciclu periodic de 19 ani şi e bazat pe supoziţia, că 19 ani tropici fac tocmai 235 revoluţii sinodice ale Lunei.

In realitate însă:

19 ani tropici = 6939 zile 60
235 luni sinodice = 6939 „ 69

Diferinţa face 9 sutimi din o zi sau 2 ore 9 m. 36 s.

Evident, că atât în calendarul Evreilor, cât şi în al creştinilor luna pascală e lună teoretică, fictivă.

De aici provin une-ori deosebiri curioase.

In 1780 luna plină a computului a căzut pe 21 Martie, Paştile au fost serbate în 26. Dar luna plină adevărată avu loc în 20 Martie la 2 o. 40 m. după amiazi. Această lună plină, căzând înainte de începutul primăverei, nici nu ar fi trebuit să fie „Lună de Martie“, adecă lună pascală, ci ar fi trebuit să se aştepte următoarea, din 19 Aprilie, serbându-se Paştile în 23 a lunei din urmă.

In 1903 luna plină a computului eclesiastic căzând Sâmbăta în 11 Aprilie, Paştile s'au celebrat a doua zi Duminecă. Dar luna plină adevărată a urmat abia în 12 Aprilie la 0 h. 27 m., fapt pentru care ar fi trebuit să se amâne Paştile pe 19.

Creştinii ortodoxi le-au serbat în 19.

In 1907, luna plină după echinocţiul de primăvară a urmat în 29 Martie la 19 h. 44 m. Catolicii au serbat Paştile în 31 Martie. Ortodoxii le-au amânat pe 5 Maiu.

In 1908, luna plină adevărată, după echinocţiul de primăvară, o avem în 16 Aprilie, la 16 h. 55 m. Catolicii serbează Paştile în 19. Noi le amânăm pe 26.

Diferinţa ar devenì considerabilă dacă computul nu ar corege o zi tot la 228 ani!

Scopul prescripţiunei a 4-a ţinteşte la evitarea celebrării deodată a Paştilor, la creştini şi la Evrei.

Dacă dorinţa conciliului era împedecarea a ori-ce coincidenţă, măsurile luate erau prea grăbite. In acel timp domnia mare confuziune în calendarul israelit. Se simţia necesitatea de a curma neexactitatea ciclului de 19 ani.

In anul 36[?] al erei noastre s'a statorit din nou punctul de plecare a anului izraelit. Pe urma acestei reforme, în secolul IV şi V Paştile creştine şi evreeşti au căzut deodată în mai multe rînduri. Dela aceşti secoli încoace coincidenţa deveni rară. Reforma calendarului introdusă de Papa Gregorie XIII, în 1582, făcu iarăş posibilă coincidenţa. Ceeace a şi urmat în 16[?]9, 1805, 1825, 1903 şi va urma în 1923, 1927, 1954, 1981, 2100. — Coincidenţele s'ar fi putut împiedeca. Totusi Gregoriu XIII a decis, ca epactele să fie scurtate cu o zi, la începutul fiecărui secol, dacă va cere potriveala. Singurul motiv să fie cel astronomic, coincidenţa lunei pascale cu luna adevărată. Nicidecum coincidenţa posibilă a Paştilor creştine cu cele evreeşti.

*

Paştile la Protestanţi. In 1700 biserica evangelică din Germania decide ca pentru fixarea zilei de lună plină să se aibă în vedere tablele astronomice, iar nu regula ciclică. Această decisiune provocă în două rînduri, în 1724 şi în 1744 diferenţă de o săptămână între Paştile Protestante şi Paştile catolice. Acelas fapt ar fi trebuit să se producă în 1778 şi în 1798. Dar în 1775 o decisiune a aceleaş biserici a restabilit regula ciclică. S'a remarcat, că luând de bază luna astronomică, în 1778 şi 1798 ar fi urmat coincidenţa Paştilor evangelice cu cele evreeşti, ceeace n'a fost intenţiunea conciliului din Nicea. Dar această raţiune n'a fost invocată nici în 1805, nici în 1825, nici în 1903, pentru a motiva o infracţiune dela regula gregoriană.*)

*

„Când eram copil odată
Şi umblam a colinda“...

luam seama, că seara de Crăciun câteodată era luminată de dalba Lună, altădată nu era. Şi-mi plăcea când ne spunea tata, cu săptămâni înainte, de pe crestăturile răvaşului, cam pe ce timp va răsări Luna în seara mult aşteptată.

In preajma Paştilor însă era altmintrelea. Nopţile din săptămâna patimilor erau luminate de lună. Când nu era înnourat, fireşte. Apoi mai observam, că în zorile zilei de Paşti iarăş mijia colţul Lunei dinspre răsărit.

Ajungând în liceu, mi-se dete ocaziune să citesc vr'o şepte disertaţii savante despre deosebirile de calendare şi data celebrării Paştilor. Imi aduc aminte că nu am surprins din ele decât noţiuni vagi despre corelaţia dintre echinoctiul de primăvară, luna plină şi Paşti. Ar fi bine ca şi cetitorul să desluşească măcar atâta din şirele precedente, iar cel mai cu răbdare să urmărească formula lui *Gausz*, pentru calcularea zilei de Paşti.

---

*) Comp. şi *Puiseux* în „Bulletin de la Société Astronomique de France“, 1908, pag. 231-[?]3.

Ardealul! Pregătesc revoluție țărănească și în Ardeal!" — aceștia erau titli umflați ai rapoartelor și mai umflate, care concludau la fel, că șefii mișcării revoluționare sunt: Dr. Ales. Vajda, Dr. Dăianu și Dr. Amos Frâncu!...

In acelaș timp un fruntaș român din Cluj colporta vorba, că *Dr. Frâncu* ar fi primit sume mari de bani pentru a-i împărți tinerimei ca să conducă campania de protestare — însă îi reține pentru sine. Se știe că din acel prilej mai mulți tineri universitari din Cluj au fost deținuți de gendarmi într'un sat, și unii au fost eliminați chiar dela universitate.

Dr. Frâncu simțind ticluirea aceasta, a desmințit — cum se știe — ca și protopopul Dăianu, raportul despre »revoluție« al ziarului *Nap*.... Și iată se vede acum, ce intrigă blăstămată era pregătită împotriva lor!

S—r.

ȘTIRILE ZILEI.

— 12 Aprilie.

Adausul de Paști pe care îl alăturăm la n-rul nostru de astăzi conține următoarele lucrări originale de-ale colaboratorilor noștri: »*Conștiința*« de preotul Gavril Dunca, »*Din țara cu vecinică iarnă*« poesie de Nicolae Brătian, »*Fragmente*« de I. Agârbiceanu, «*Paștile în Ierusalim pe timpul lui Isus Christos*« de st. i., »*Un păcat*« de Romulus Cioflec, »*Codrul și Românul. Românul și pădurea*« de P. M Codrul, apoi »*Modul sărbării Paștilor în biserica veche creștină*« și glume.

Corul mixt al bisericei Sf. Nicolae va cânta prima și a doua zi de Paști în biserica Sf. Nicolae din Scheiul Brașovului, *liturghia cea nouă* a d-lui prof. *G. Dima.* Această liturgie de o rară frumsețe n'a mai fost esecutată nicăiri și se cântă *pentru primaoară* aici în Brașov sub conducerea distinsului ei compozitor. Inceputul liturghiei în ambele zile la oarele 9 a. m.

De la curtea regală română. Principele și principesa României vor pleca Luni dimineața cu expresul de Berlin la Petersburg, pentru a asista la căsătoria Principelui Suediei cu marea ducesă Maria Pavlovna.

Cetim în »V. N.: Unele ziare au afirmat că M. S. Regele va pleca în curând în străinătate. Știrea nu e exactă. M. Sa Regele nu va pleca în anul acesta în străinătate și nu va părăsi capitala decât pentru a lua reședința de vară la Sinaia.

Pentru masa studenților români din Brașov. Doamna *văduvă Zoe Damian născ. Ciurcu*, cu ocazia aniversării dureroase (11 April v.) a morții neuitatului ei soț: Simion Damian, fost advocat în Brașov, donează 50 coroane la »Fondul Simion Damian« pentru masa studenților români din Brașov.

Primească generoasa donatoare cele mai călduroase mulțămite, iar pe răposatul să-l odihnească Domnul în pace. — *Direcțiunea școalelor medii gr. or. român din Brașov.*

Dr. Lascu — la închisoare. O mare duioșie ne cuprinde la vestea ce ne vine din Vaț, că tînărul și vigurosul luptător naționalist din Bihor, Dr. *Lascu*, și-a început Marți, în săptămâna Patimilor, pedeapsa de 6 luni temniță de stat. Dacă știrea aceasta ne înduioșează, avem cel puțin mângăierea, că săptămâna trecută l'am putut saluta pe Dr. Lascu în mijlocul nostru în Brașov, sănătos și neînfrânt în ajunul plecării sale la închisoare. Din depărtare îi dorim un »Christos a înviat!« și să-l vedem iarăși sănătos în mijlocul luptei pentru drepturile sfinte ale neamului!

Necrolog. Mercuri în 22 l. c. a încetat din viață în Gherla văduva *Paraschiva Câmpian*, după grele suferințe în etate de 58 ani. Inmormântarea a avut loc eri, Vineri, în cimiterul român gr. cat. din Gherla.

Odihnească în pace!

La Teatrul Național din București s'au luat următoarele măsuri în ceea-ce privește reprezentațiile trupelor străine pe prima scenă română. Aceste reprezentații nu vor putea alterna cu reprezentațiile românești; ele vor trebui date de preferință înainte de deschiderea stagiunei sau în timpul perioadei celei mai puțin importante din sezon, adecă dela 25 Septemvrie la 15 Octomvrie sau, în timpul lunilor Februarie și Martie. Comitetul teatral a mai decis ca orice trupă străină să plătească înainte de deschiderea stagiunei câte 1000 lei de fiecare reprezentație, 1800 lei în perioada dela 25 Septemvrie la 15 Octomvrie și în timpul lunilor Februarie și Martie, iar pentru fiecare reprezentație dată în plin sezon câte 2500 lei.

Ministerul cultelor a pus la dispoziția direcției generale a teatrelor 3500 lei, pentru a mări fondul premiilor acordate celei mai bune scrieri dramatice originală. Astfel cu începerea dela 1 Aprilie 1910, Teatrul Național va avea de distribuit trei premii, din cari unul de 4000 lei, unul de 2000 lei și un al treilea de 1000 lei.

Societatea de lectură de la institutul pedagogic-teologic din Arad invită la *ședința publică*, care se va ținea în Dumineca Tomii, 20 April st. v. (3 Maiu st. n.) în sala festivă a institutului cu următorul program:

Hristos a înviat, cor bărb. Cnvânt de deschidere, de P. Țucra, pres. soc. teol. curs. III. Rolul preotului în viața poporului român, diser. de N. Codrean teol. curs III. »Dorul«, de T. Lugojan, cor bărb. »De ducă«, de T. Lugojan. Ucigașul fără voie, de Alexandrescu, decl. de V. Popovici, teol. curs. II. Școala în bătrâni și acum, dis. de V. Sabo, ped. curs IV. »Cântec de logodnă«, din opera »Lohengrin«, de R. Wagner, cor bărb. Electorale, de I. Negruzzi, decl. de N. I. Suciu, teol curs. III. »In natură«, de Costescu, cor bărb. »Primăvara«, de Costescu, cor. bărb.

Moartea generalului Linevici. Generalul Linevici, care după îmbolnăvirea generalului Kuropatkin fusese însărcinat cu comanda trupelor în Manciuria, a încetat din viață Joi seara în Petersburg. El a fost operat de două-ori.

Primul congres al femeilor italiene s'a deschis Joi în Capitoliul din Roma în asistența Reginei, a miniștrilor, a autorităților publice și a unui mare număr de congresiste italiene, franceze, elvețiene și germane.

Inundări în Rusia. Știri din Petersburg anunță mari inundări în unele părți ale orașelor Mohilew, Tula și Mihailowka. La Moscova părțile mai joase ale orașului sunt inundate.

Un explorator german în București. Joi dimineața a sosit în București cu automobilul exploratorul Rudolf Zöbel, care a plecat din Frankfurt pe Main spre India. Exploratorul german are de scop să găsească vechiul drum pe uscat spre India zis »drumul lui Alexandru cel mare«.

Moartea contelui Șuwalow. Contele Paul Șuwalow, un distins diplomat și ofițer rus, a murit zilele trecute la Ialta (Rusia) în vârstă de 78 de ani. Șuwalow a luat parte la campania din 1849, în Ungaria, ca ofițer în garda imperială; apoi s'a distins în războiul Crimeei, în urma căruia a fost numit adjutant al Țarului. După ce a luat parte activă la înăbușirea revoluției poloneze din 1863, a fost numit comandant al regimentului de gardă Semenow. Ca șef al statului major al marelui duce Nicolae Nicolaevici și ca comandant al diviziei a II-a a gardei a luptat vitejește în războiul dela 1877—78. Decorat cu cele mai înalte decorații Șuwalow a fost numit în 1885 ambasador la Berlin. La 1894 țarul Nicolae l'a numit guvernator general în Polonia, de unde s'a retras în 1896 din cauză de boală.

Reuniunea română de cântări din Sebeșul-săsesc invită la concertul ce-l va da Joi în 30 Aprilie 1908 st. n. — cu ocaziunea ținerei conferențelor învățătorești și a sinodului protoprezbiterial — în sala cea mare dela hotelul »La leul de aur« din loc cu următorul program: Irmosul Paștilor de Flechtenmacher cor mixt. Imn școlar de A. Podoleanu. cor mixt. Jalea orfanului de D. G. Kiriac, cor mixt. Bagă doamna luna'n nor de T. Popovici cor mixt cu solo. Răsunetul Ardealului de I. Vidu, cor mixt cu solo. Toate oile se duc *** cor mixt. Să cântăm azi în cor de Haydn cor mixt. Brâul popilor de G. Muzicescu, cor mixt. Morariul de D. G. Kiriac, cor mixt. După concert urmează dans.

Expozițiunea »reuniunei rom. cat. a altarului« din Brașov este deschisă zilnic de la orele 9—1 a. m. și 3—5 p. m. Intrarea 40 bani. Atragem atențiunea asupra obiectelor expuse (odăjdii, etc.), cari sunt de o frumseță rară și artistic lucrate.

Indepărtarea marelui duce Nicolaevici Din Petersburg se anunța, că marele duce Nicolae Nicolaevici a plecat în mod subit în Crimeea și Caucaz. Călătoria aceasta, care a fost decisă într'un conziliu presidat de Țar, e învălită în mare mister. S'au luat întinse măsuri pentru paza persoanei sale. Scopul acestei vizite se zice că ar fi ca marele duce să inspecteze trupele rusești din Caucaz. In realitate pare că această călătorie ar fi în legătură cu situația încordată dintre Rusia și Persia. Pe de altă parte se susține că marele duce a fost îndepărtat din Petersburg din cauza unui incident pe care l'a avut cu guvernatorul Moscovei, Herschelmann. Țarul ar fi decis îndepărtarea marelui duce ca o satisfacție pentru Herschelmann.

Din închisorile rusești. Comisia financiară a conziliului de stat s'a ocupat în ultima ședință cu cestiunea închisorilor, în cari situația a devenit intolerabilă. Inchisorile sunt atât de pline de condamnați, încât mulți din cei cari trebue să între în închisoare, sunt nevoiți să aștepte până se va face loc și pentru dânșii. In anul 1905 numărul deținuților era de 85.000, în 1906 de 111.000 și în 1907 de 123.000. Șefii închisorilor au a plăti datorii de mai bine de un milion de ruble, deoarece în anul trecut nu au fost bani de ajuns pentru plata cumpărăturilor necesare.

Nobilimea polonă amenințată cu moartea. Ziarul »Nova Reforma« din Cracovia anunță, că în ultimul timp mai multe nobilități polone din Galiția primesc sentințe de moarte scrise în limba rutoană. Astfel Joi au primit asemenea sentințe: metropolitul romano-catolic Bilcevski, apoi rectorul universității din Lemberg, profesorul Dembinski, președintele clubului polonez, d-rul Glabinski, și alte 14 persoane bine cunoscute în toată țara. Poliția a făcut cercetări întinse, dar n'a putut descoperi nimic în ce privește sorgintea acestor sentințe.

Redeschiderea afacerei Moltke și Eulenburg. Din München se anunță că Harden a decis ca să ceară deschiderea unei noui acțiuni contra lui Eulenburg, pe motiv că e sperjur și să ridice din nou acuzațiunea contra lui Moltke, pe motiv că ei au material suficient pentru a dovedi acuzațiunile lor.

Mustața împăratului Wilhelm. Din Berlin se anunță că împăratul Wlhelm și-a schimbat portul mustății. El poartă mustața lungă și răsucită puțin la vârf. Impăratul s'a decis la această schimbare din cauză că și-a ars mustața cu un chibrit și a fost nevoit să-și taie partea cealaltă. Impăratului îi place această nouă formă de mustață și s'a fotografiat în diferite poziții.

Avis purtătorilor de mustață!

ULTIME ȘTIRI.

București, 25 Aprilie. Comisiunea însărcinată să negocieze încheierea unui nou tratat de comerciu cu Austro-Ungaria trebuia să plece Luni la Viena. In urma unor dispoziții nouă, data negocierilor a fost amânată.

Petersburg, 25 Aprilie. Telegramele sosite dela granița persană sunt foarte neliniștitoare. In zilele din urmă au avut loc, la granița rusească, mai *multe ciocniri sângeroase între trupele rusești și Perși.* In aceste ciocniri au căzut 75 de oameni. Comunicația telegrafică cu Persia este cu totul întreruptă. Deasemenea este întreruptă comunicația comercială a caravanelor. In toate părțile curzii caută să distrugă firele telegrafice cari leagă Rusia de Persia. Un consiliu de răsboiu al statului major rusesc, ținut în Tiflis, a decis că, dacă aceste atacuri se vor reînoi, atunci trupele rusești să treacă granița Persiei, deoarece guvernul persan s'a arătat incapabil de a restabili ordinea și a garanta menținerea păcii.

Lemberg, 25 Aprilie. Starea mamei lui Sicinski care se afla la spital, s'a îmbunătățit considerabil. Mama atentatorului Sicinski a început să mănânce. Ziarele anunță că jandarmeria din estul Galiției a fost întărită cu 120 persoane.

Formula pentru calcularaa zilei Paștilor evreești — nu ne importă. Dar iată cea pentru calcularea Paștilor catolice și ortodoxe.

1° Impărțim numărul anului cu 19. Restul îl însemnăm cu *a*.

2° Impărțim numărul anului cu 4. Restul îl însemnăm cu *b*.

3° Impărțim numărul anului cu 7. Restul îl notăm cu *c*.

Apoi luăm în considerare următoarele valori.

Pentru calendarul gregorian:

dela anul 1593 la 1699, m = 22
„ „ 1700 „ 1899, m = 23
„ „ 1900 „ 2199, m = 24
„ „ 2200 „ 2299, m = 25

și

„ „ 1583 la 1699, n = 2
„ „ 1700 „ 1799, n = 3
„ „ 1800 „ 1899, n = 4
„ „ 1900 „ 1999, n = 5
„ „ 2000 „ 2099, n = 6

Pentru calendarul julian:

m = 15, iar
n = 6.

Acum

$\frac{m + 19a}{30} = \surd 4$. Restul = *d*

$\frac{n + 2b + 4c + 6d}{7} = \surd 5$. „ = *e*

Având toate acestea, suma

22 + d + e = ziua din Martie
d + e − 9 = „ „ Aprilie

în care vor cădea Paștile.

1° E de însemnat, că aflând prin calcul 26 Aprilie. Paștile vor cădea în 19 a aceleiași luni.

2° Dacă obținem 25 Aprilie, vom examina numerii *d* și *a*. Când d = 28 iar *a* e mai mare de 10, atunci Paștile trebuesc însemnate la 18 Aprilie.

Astfel de cazuri se pot întâmpla, dacă m = 22, 24 sau 25.

E cam lungă formula, tot într'un răsuflet! Longum iter per praecepta. Să vedem aplicarea la cazuri concrete.

Când a fost ziua Paștilor, catolice și ortodoxe, în 1907?

1907: 19 = 100. Restul 7 = *a*
1907: 4 = 476. „ 3 = *b*
1907: 7 = 272. „ 3 = *c*

$\frac{m + 19a}{30} = \frac{24 + 133}{30} = \frac{157}{30} = 5$. Restul 7 = *d*

$\frac{n + 26 + 4c + 6d}{7} = \frac{5 + 6 + 12 + 42}{7} = \frac{65}{7} = 9$. „ 2 = *e*

22 + d + e = 22 + 7 + 2 = 31 Martie.

Deci, ziua Paștilor catolice a fost în 31 Martie.

Pentru calendarul julian:

$\frac{m + 19a}{30} = \frac{15 + 133}{30} = \frac{148}{30} =$ 4. Restul 18 = *d*

$\frac{n + 26 + 4c + 6d}{7} = \frac{6 + 6 + 12 + 168}{7} = \frac{192}{7} =$ 27. Restul 3 = *e*

22 + 28 + 3 = 53 − 31 = 22 Apr. v. = 5 Maiu n.
sau 28 + 3 − 9 = 31 − 9 = 22 „ „ = „ „ „

Prin urmare, ziua Paștilor răsăritene a fost în 22 Apr. v. sau 5 Maiu n.

Putem ușura calculul, determinând prealabil, pentru ori-câți ani înainte, valoarea lui a, b, c și d. Astfel avem pentru:

Anii	a	b	c	d st. n.	d st. v.
1907	7	3	3	7	28
1908	8	0	4	26	16
1909	9	1	5	15	6
1910	10	2	6	4	25
1911	11	3	0	23	14
1912	12	0	1	12	3
1913	13	1	2	1	22
1814	14	2	3	20	11

Ș. a. m. d.

Exemplu. Data Paștilor în 1914?

a) Calendarul julian:

$\frac{6 + 4 + 12 + 66}{7} = \frac{88}{7} = 12$. Rest 4 = *e*

22 + 11 + 4 = 37 − 31 = *6 Apr. v. = 19 Apr. n.*
sau 11 + 4 − 9 = 15 − 9 = *6 „ „ = 19 „ „*

b) Calendarul gregorian:

$\frac{5 + 4 + 12 + 120}{7} = \frac{141}{7} = 20$. Rest 1 = *e*

22 + 20 + 1 = 43 − 31 = *12 Aprilie n.*
sau 20 + 1 − 9 = 21 − 9 = *12 „ „*

Răspuns. In 1914

Paștile catolice vor fi în 12 Apr. n.
„ răsăritene „ „ „ 18 „ „

*

In „Anuarul Biroului de Longitudini" din Paris, ni-se dă o tablă pascală, întemeiată pe numărul de aur și litera Duminecei.

Rostul acesteia nu se poate lămuri, înainte de a înțelege pe deplin numărul de aur și litera Duminecei. — Cu altă ocaziune voiu deslușì și aceste întrebări, împreună cu alte semne din calendare, căci altfel toate aceste se moștenesc din an în an, ca niște hieroglife, ce nu le mai înțeleg nici scriitorii de calendare, necum editorii.

Geoagiu, 16 Aprilie 1908

Gavr. Todica.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor respons.: Victor Branisce.

La tipografia şi librăria A. Mureşianu
se află de vêndare următórele:
Cărţi literare âpărute din ediţia „Minerva, Bucurescĭ.

V. Petra-Petrescu. Ilie Mariu, istorióră pentru tinerime, localisată după nemţesce. 193 pag. . Preţul cor. 1.50
Vasilie Pop, „Domniţa Viorica“ roman. Preţul 2 cor. (plus porto banĭ) 20
M. Salodeanu. „Floarea Ofilită“, roman. Preţul 2 cor. (plus porto banĭ) 20
Ştefan Iosif, „Credinţe.“ Poesii à cor. 1.50
Em. Gârleanu-Emilgar, „Bătrânii“, schiţe din viéţa boerilor moldovenĭ 1.50
Eugeniu Boureanul. „Povestirĭ din copilărie“. Preţul à . . . cor. 1.50
Vasilie C. Osvadă, „Băncile poporale din Romănia“ cu un adaus informativ. Preţul 1 cor (plus 5 b. porto). . . . . 1·05
Ion Manolache-Holda. **Feţe,** *portrete schiţe şi nuvele,* ediţie I 316 pag. Preţul Lei 1·50
Il. Chendi. „**Fragmente**“. Un şir de interesante articolo (informaţiunĭ literare), şi sunt o continuare a volumelor „Preludii“ şi „Foiletóne“ scrise. 246 pag. Preţul . . . . Lei 2.50
M. Eminescu, **Poesii postume**“, ediţie nouĕ, 263 pag. cu note. Preţul c. 1.50
Vasilie C. Osvadă. „**Legea Tovărăşiilor**“. Preţul —50 cor. (plus porto 5 b.). . . . . —·55

Anunţ de licitaţie.

În **11** şi **12 Maiu st. n. 1908** se vor vinde cu licitaţie **obiectele** ce sau **amanetat** din 16 Ian. 1907 până inclusive 30 Martie 1907 şi anume: sub numărul 672—1907 până inclusive cu Nr. 4330—1907, al căror termin au espirat şi nu s'au rescumpărat.

Licitaţia va avea loc în localul **Casei de zăloage,** dela 8 oare până la 11 oare a. m şi în cas de lipsă dela 2 până la 4 oare p. m.

Obiectele, cari se vor vinde, sunt: **Giuvaericale, Ciasornice de aur şi argint şi alte scule de aramă, Cioaie, Cositor, flanele, haine bărbăteşti şi femeiesci, Cisme, Ghete şi altele**

Vânzarea se face în bani gata.

Rescumpărarea sau înoirea amanetelor se poate face numai cu o zi înainte de licitaţie.

În ziua vânzării cu licitaţie nu se permite nici într'un chip a prelungi amanetarea.

Brassó, 18 Aprilie 1908.

[2—3]. Oficiul cassei de amanetare din Braşov.

Cărţi de rugăciunĭ.

Sonorul séu frumos rĕsunătórele plânso-cânturĭ la mormêntul Domnului nostru Isus Christos de Ucenescu, ... —.24.

Carte de rugăciune de *Calistrat Cora* sunt cu: Cor. 1·40, 1·60, 1·80, 2·40, 2·60, 7—, 8·40.

Lauda lui Dumnezeu: costă —·90, —·60, 1·80, 2·10, 2·65, 2·80, 3·10, 3·50

Cheia Raiului costă: —·75, 1·20, 1·40, 2·—, 3·50.

Versurile nascerei Domnului nostru Isus Christos, . . . —.12.

Visul Născĕtórei de D-ḑeu —.12.

Epistolie a Domnului nostru Isus Christos ce a trimis'o Dumneḑendin ceriu, ... —.24

Cărţĭ de rugăciunĭ întocmite de protopresviterul Calistrat *Coca*, cu aprobarea Consistoriului Archiepiscopesc ortodox oriental din Cernăuţĭ cuprinḑênd diferite rugăciunĭ: rugăciunea de séră, către d-l nostru Isus Christos, îngerul păzitor cântarea de laudă pentru sfânta Născĕtóre. Rugăciunile în ḑilele de peste sĕptĕmână. Liturgia de Duminecă. Acatistul bunei vestirĭ. Canóne. Rugăciunĭ de pregătire pentru mărturisire. Rugăciunile din sĕptĕmâna luminată. Rugăciunile din ḑiua Nascerei Domnului. Rugăciunĭ de cuprins felurit etc.

Tóte aceste cărţĭ sunt în diferite legăturĭ de la cele mai simple până la cele mai luxóse. Tóte însĕ sunt fórte frumóse şi elegante. Preţul lor e felurit.

„Gazeta Transilvaniei“ cu numĕrul à 10 filerĭ se vinde la zaraful **Dumitru Pop,** la tutungeria de pe parcul Rudolf şi la **Eremias Nepoţii.**

Adaus de Paști la „Gazeta Transilvaniei“.

Conștiința

de *Gavrilă Dunca*,
preot în Maramureș.

I.

Cu șase veacuri înainte de Hristos a sunat de pe buzele Spartanului Clilo admoniarea: *cunoaște-te pe tine însuți.* A sunat însă în deșert, căci atunci chiar ca acum mintea omenească era orbită de egoism și vanitate, îi mai plăcea a scruta lucrurile cele mai ascunse trecând cu vederea pe cele ce o încunjurau.

Să ne cunoaștem pe noi înșine! În noi se află isvoarele nesecate ale fericirei adevărate, și tot în noi sunt sămânați germenii nefericirei noastre. Și numai acest punct de vedere poate fi destul îndemn să ne nizuim a nu fi enigme neînțelese pentru noi înșine.

Căutând bucurie și fericire afară de sine oamenii au adoptat principiile cele mai greșite în lucrurile credinței și a moravurilor și de aici vin milioanele de abuzuri, ce le vedem. In pepturile noastre se deschid câmpii aceia veseli ai Elisiului, a căror flori de primăvară nu le prind; nici arșița verii, nici bruma toamneie și iarăși — cine ar crede — în noi se află și chinurile Tartarului acoperite de întunecimea deasă a nopții nesfârșite. Conștiință-i aceea care coboară în noi Raiul și tot ea aprinde în noi focul Iadului. Cum produce acelaș arbore fructe de viață și ucigașe, cum isvorește din una și aceeași fântână apă dulce și amară, sau — mai bine — cum te fericește și doboară la pământ aceeași putere: mă rog să mă ascultați!

In lăuntrul fiecărui din noi să aude un grai, care fiind interpretele voinței dumnezeești determină binele și răul. De am primit și urmat binele, ne premiază, dacă însă coloarea bunului fals ne a sedus și am ales răul, ne lovește cu pedeapsă. Tribunalul acesta-i sufletul, iar judecata dreaptă o aduce conștiința. Conștiința pășește în activitate deodată cu priceperea și cu aceasta încetează. Graiul acesta îl înțeleg toți fără deschilinire de timp, de loc, de rațiune ori de cultură, strigă și sub purpură și sub zdrențe. Amenințarea, ce vine dela un puternic, ne înfrică, așa și aici. Frica și spaima produce confuziune, pentru aceea buzele tremură, limba se împiedecă când în locul adevărului cunoscut pronunță minciuna, picioarele să clătină și se împiedecă când cu scop mârșav se apropie de locul oprit, mânile tremură când ascund bunul altuia; frica și ochii îi întunecă, de aici: *coecus timor*. In descrierile poeților cetim, ba s'a și întâmplat, că la tunetul puternic al conștiinței, a căzut arma din mâna ucigașului până a nu se stropi cu sângele răsbunării. Conștiința a fost acel „genius“ care, cum el însuși mărturisește l-a condus din copilărie pe Socrate, și la sfatul lui așa a trăit în patria sa povârnită spre nimicire, cât unii s'au încumătat a'l asămăna cu autorul divin al creștinătății.

Pe cât e de puternică admonierea conștiinței pe atâta i de certă și dreaptă judecata ei, și judecata aceasta cu iuțimea fulgerului urmează faptei, ori ai ascultat de ea, ori ai nesocotit-o.

Astfel fungează tribunalul conștiinței. Câte și mai câte defecte are numai o singură sentință adusă de tribunalele noastre externe într'o cauză publică? De câte ori s'a depărtat dinaintea juzilor nevinovăția plângând și cu mânile ridicate spre cer implorând de acolo părtinire cauzei sale; și iarăși de câte ori păcatul distins cu cunună de triumf s'a re'ntors acasă. Abia câte un seclu a putut produce de aceia, sub cari dreptatea a putut înflori, cu moartea lor însă și ea a trebuit să se astupe în mormânt. Inaintea tribunalului conștiinței nu stă lucrul așa. Pe judecătorul intern nu-l poți mitui, lui nu-i poți prezenta mărturii mincinoase, aici memoria ca martor fidel citează faptele. Premiul aici nimeni nu ți'l poate disputa nici lua, pedeapsa nici o întrevenire omenească nu o poate delătura.

Cât de dulce-i și fericitoare convingerea, știința, că ai făcut bine, cu gura nu putem spune, ci putem numai simți. Din aprobarea aceea și lauda, ce o capeți dela conștiință — nu dela oameni, căci aceasta de cele mai multe ori lipsește — primești nenumărate binecuvântări. De aici vine pacea aceea internă, carea nu ți-o poate da lumea, dar nici lua, carea cu aur ori cu argint nu o poți cumpăra, nenorocirea nu ți-o risipește nici forța nu o răpește. Pacea aceasta moderează pornirile noastre, ne umple cu bucurie curată, varsă în inimele noastre îndestulire și'n traiul nostru fericire.

Fericitul posesor al acestei păci cu fruntea ridicată și cu fața senină privește cum răsare și se îmbracă soarele în pompa sa și tot cu suflet liniștit îl petrece după dealurile dela apus. Pacea, plăcerile, ce le simte acesta în munca zilei și'n odihna nopții nu le-a primit dela ceice'l încunjură, nici nu le-a cerșit dela o putere omenească mai mare — grația mai marilor e mai trecătoare decât zăpada primăverii — deci sunt independente de toate acestea. Puvoiul puternic al schimbărilor toate le doboară ori le strămută, numai cu pacea aceasta nu să poate juca, ea are să stee neclătită, cum zice Horațiu: „*Hic murus aeneus esto*“ (zid de aramă).

Faptele cele mari agonisesc mărire pe sama celor ce le săvârșesc, căci numele acestora posteritatea le păstrează cu scumpătate, vîrtutea încă-i avere statornică, dar care-i vîrtutea aceea, carea să poate lăuda cu cununa aprobării? Inșiși bărbații cei mari eroici și virtuoși au fost siliți a enunția, că pisma așa i de nedespărțită de faptele mobile ca umbra de corp, și să primească drept răsplată pentru ostenelele desinteresate pedepse și calumnii. Impotriva lui Moise de câte ori s'au resculat Jidovii, măcar că bine știau, că el e anume chemat să scoată pe Izrail din sclăvia Egiptenilor, de câte ori l'au numit amăgitor, măcar că el cu înțelepciune de Dumnezeu însuflată conducea poporul ales în țara răgăduinței? Care stăpânitor a lucrat mai mult pentru fericirea vecicinică și vrednicia poporului său, decât regele apostolic S. Ștefan? Pentru aceea câte pedeci i-au pus în cale și câte împotriviri i au făcut înșiși maghiarii, cari mai gata au fost a și vărsa sângele, pecât a părăsi idolii aduși din Asia?

Cumcă mărturia conștiinții e causa eficientă și în cele mai multe cazuri singura răsplată a operelor mari, ne ofere dovadă eclatantă Columb și descoperirea-i epocală. Respins de patria sa Genua, de Portugalia, Anglia și Francia, abia de regina Izabela sprijinit plecă pe căile încă necunoscute de om cu primejdia vieții, așa că ostrovul, care după o navigare de 10 săptămâni i-a mântuit viața și onoarea drept recunoștință a primit dela el numele de St. Salvator. Succesul său acesta fără păreche nu numai că nu i-a procurat mărirea ce i se cădea ci pe pismuitorii săi i-a făcut să-l pună în lanțuri și așa să l aducă din lumea cea nouă în Europa, cari lanțuri însă lui i-au fost scumpe și dragi, cât și în coștiug a voit să fie lângă el.

Ce comoară-i pacea conștiinții și ce premiu mare: se vede mai bine din suferințe, în durere. Durerile trupului le micșorează medicina, sufletul însă numai conștința cea bună îl poate vindeca. Pe cine au lovit mai multe dureri decât pe Job? Sufletul lui însă curat de păcate e vivificat cu noue speranțe. Cine a fost mai nevinovat decât Iosif? și pentru aceea, deși a fost aruncat în temnița din Egipt, conștiința lui cea curată a fost cu el și cu el Dumnezeu, Apărătorul atotputernic a celor drepți, care așa a tocmit lucrurile, că domnitorul l a făcut părtaș puterii sale. — Dacă pe cineva au exilat pe nedreptul, atunci pe Aristides de bună samă, pe care chiar și dușmanii l-au numit „drept“. Liniștea, cu care primește și să supune judecății aduse, numai conștiința lui cea curată i-a putut o da. Despărțit de iubiții săi: de mamă, soție, soră și prunci de pe port a aruncat ochii inc'odată și mai pe urmă spre oraș și cu mânile ridicate a rugat zeii zicând: „Apărați Athena, puteri cerești! ca cetățenii Atticei să nu aibă prilej a'și aduce aminte de mine“.

E puternică răsplata conștiinții, e dulce și țiitoare; pedeapsa ei însă-i grozavă. Pe cât e de drept sufletul în premiare, pe atâta-i de neîmpăcat în pedepsire. Tribunalele noastre încă aduc judecăți, dar numai dupăce au ascultat și considerat predările iscusite ale advocaților; așa fac ele pentrucă așa-i mai folositor societății. Conștiința însă la moment vestește celui de pe banca acuzaților sentința sa, chiar să întârzie, pedeapsa nu rămâne; măcar că să măgulește cu aceea, că timpul o să șteargă faptele cele rele din memorie, căci păcatul gustat odată, pe zi ce merge să sporește, cum să măresc literile tăiate în coaja unui lemn tânăr.

Și în ce stă pedeapsa aceasta înspăimântătoare și crudă? — In pierderea premiului menit pentru bine și în mustrările ce isvoresc de aici. Pacea e laurul, cu care încununează conștiința pe cei buni. Noi preoții știm ce greutate mare să pune în cărțile sfinte pe pacea aceasta. Horațiu păgân fiind a scris: *Districtus ensis cui super impia cervice pendet, non siculae dapes dulcem elaborabunt saporem, non avium citharaeque cantus somnum reducent.* Carm: L. III ode. (Pe românește: Cui îi stă sabia scoasă deasupra capului blăstămat, ospețele ucigașe (de suflet) nu-i aduc dulceață, nici îl poate adormi cântarea de pasări ori de citară). Într'adevăr ia-mi pacea și toate'mi le ai luat cu ea. Țările, societățile, familiile numai sub scutul blând al păcii se pot susținea, tot așa științele și măestriile numai sub pace promit înaintare și înflorire. Bine i-au zis Romanii, că i nutritoare: *alma pax.*

Dacă încetează pacea toate să încâlcesc, toate merg pe dos, ca și când un fluviu ar vrea să se întoarcă la isvorul său. Păcătosul n'are pace. Mustrările conștiinții îl fac neliniștit și amărît. Imputările sunt pentru el tot atâtea ace veninoase, tot atâția spini și săgeți, cari în continuu îl împung, îl rănesc și sfâșie. Poate cineva fi nesimțitor la atâtea atacuri? Vai ție dacă totuși ești nesimțitor și nu te doare, rana care nu doare e mai periculoasă.

Pentruce înroșește copilul când îl întrebi dacă a făcut ceva rău? Pentrucă sufletul îl acusă și îi-e rușine ce a făcut. Și rușinea are și alte urmări mai mari după mărimea păcatului: vorba confusă, respirația întreruptă, inima bate neregulat și dacă la această rușine se mai adauge și disprețul obștesc nefericitul nu se înfioară nici de sinucidere. — Așadară toți sunt vinovați câți înroșesc? Departe să fie! Nu numai păcatul, ci și nevinovăția înroșește. Nevinovații să tem că vor păcătui, iar cei vinovați, că au păcătuit. Acestora li frică, că toți cari îi privesc în față cetesc de pe ei păcatul comis în ascuns; și unul ca acesta n'are odihnă, n'are bucurie, ba nici un pas hotărît nu poate face. Lucrurile, cari celor drepți le causează bucurii pentru aceștia's isvor de amărăciune, cum din aceeași floare albina suge miere, ear paingenul venin.

Ne place societatea, ne simțim bine între aceia mai ales, cu cari ne potrivim la simțăminte și înclinațiuni. Cel ce tremură pentru păcat nici aici nu se poate însenina; nici societățile sgomotoase nu-i pot împrăștia frica și gândurile cele negre, el și aici e moros și închis, căci e mai mare puterea sufletului, decât ca aceste leacuri externe să mulcomească și vindece cangrena internă. Rana de pe deget te doare și dacă-i trage pe el inel de aur, durerea de cap nu încetează și dacă i pune pe el nu știu ce coroană scumpă, morbul nu ți-se vindecă și dacă te îmbraci în mătasă. E numai amăgire când pentru suflet căutăm balsam alinătar în leacurile, în cari numai prin pisma închipuirii vedem putere vindecătoare.

Din țara cu veșnică iarnă...

Din țara cu veșnică iarnă, din noaptea cu neguri [pornit-a
Un crivet sălbatec în lume... cu plesnet de-aripi [el sfăramă
Din calea lui codri de nouri, suflarea sa fulgere-ar [stinge,
El toate le 'nghiață și zboară și geme cu glas de [aramă...

In Sud el ajunge și valuri de raze de soare-l alintă,
El lilii de apă sărută, desmiardă o tristă palmieră
Și 'n susure molcome clatenă frunza bătrânilor [sidri —
Ș'adoarme, adoarme târziu pe o floare de lotos [stingheră.

Așa fel adese rebelul meu cuget din noapte pornește
Un crivet sălbatec în lume, — cu plesnet de-aripi [vrând să darme,
Cu ură năprasnică: cruda Lumină, ce-arată Pustiul!
Zadarnic se zbuciumă: Firea 'mpotriva sa nu ne-a [dat arme.

Trudit rătăcește și-ajunge la tine copilă iubită.
Privirea ta caldă mi-l mângăie, jalea prea mult [de-l apasă.
Mi-l porți împăcat prin grădină, ce multe vă spu- [neți acolo —
Zadarnic mi-l chiem eu d'aice — el nu mai sosește [acasă.

Nicolae Brătianu.

Fragmente.

— »Pentru ea nu mai pot eu trăi acolo, nu pentru bărbat. Cu el merge mai uşor. Mă înjură şi rabd, că am pentruce. E om harnic şi ne aflăm bine. Dar măsa, vai, bat-o puterile s'o bată. Gândeşti că-i scorpie nu altă. Să poată, foc ar vărsa pe mine».

— »Se vede, că vei avea şi Dta scăderile Dtale. Aşa numai din bun senin, nu-ţi va sări nici soacra în cap!

— »Ba sări! S'o vezi numai când s'aprinde! Foc ar scuipa să poată. Acum ce are ea cu mine că mă gătesc şi eu câte-odată ca lumea? Hainele ei le port? Şi totuşi ea învineţeşte şi sare cu unghiile să-mi spintece găteala. Şi asta-i numai o pildă«.

Femeea oftează, îşi aşază o suviţă de păr la ureche şi priveşte în gol. De-odată ochii mari, plini de durere se umplu de lacrimi.

— »Că n'am fost eu aşa învăţată la părinţi. Şi n'am venit să fiu de batjocura ei aicea«.

— Bine femeie: Am să chem şi pe soacra. Numai vezi să-ţi poţi adeveri nedreptăţile ce zici că ţi le face.«

— »Pot, maică, cu toţi vecinii. Cu bărbatul chiar. Că el încă mi-a ţinut partea de multeori. O, să nu fi avut noroc cu el, crezi că puteam trăi o săptămână în casa lor«?

* * *

Soacră-sa, Ana, intră tropotind din cizmele grele în cancelarie. O femeie mare, ciolănoasă, cu obrazul lat ca două plăcinte dospite. Cu ochii mici priveşte, cercetând în dreapta şi stânga, unde să se aşeze. Are'n mână o batistă zmolită. Dă în urmă cu ochii de o laviţă. Şede îşi razimă barba în palmă şi începe.

— Apoi aşa ghine-i părinte?

— Cum lele Ană?

— Aşa cumu-s popii ăştí tineri. Dau crezământ la toată zdranţa.

— Cum, nora D-tale-i zdranţă?

— O zdranţă dintre cele mai rele. Şti pe care-o arunci în gunoi, că nu-i bună nici să speli blidele cu ea. I-am zis la ficior, mă! n'o lua de-o dă dracului, că te potcoveşte. N'a vrut să m'audă. Dac'am văzut, că nu şi nu i-am zis: ghine, fă ce vrei, da să ştii că io i-s popa ei! Aşa i-am zis.

— Ai greşit lele Ană. Capul muieri e bărbatul şi nu soacra.

Ea se ridică de jumătate şi privi boldiş la preot:

— Dar dacă bărbatul nu-i capul?

— Cum nu-i capul?

— Ghine, dacă nu poate!

— Şi di ce să nu poată?

Lelea Ană se cătrăni, că n'o înţelege. Se ridică de tot şi se apropie de masă.

— Dacă-i prost bărbatul, mă omule, înţelege-mă odată, nu mă face să-ţi tot spun. Dacă-i prost, şi nu poate să-i fie cap. Noa spusuţi-am?

Se aşează apoi iar pe laviţă.

— Cum văd eu D-ta pe noră ţi-ai făcut-o zdranţă, iar pe fecior prost. Asta nu-i frumos dela D-ta. Să-i batjocoreşti aşa pe copii D-tale, pe cari ar trebui să-i aperi. D-ta să vede că nu ştii nimic ce datorinţe ai faţă de ei. Nu-i mirare de altfel. Nu te prea văd prin biserică.

Femeea mişcă din umeri.

— Vezi, că ce ştí D-ta ce-i în lumea asta. Gândeşti că toţi stau ca D-ta lângă biserică. Ia să te văd să fii cu casa unde suntem noi! N'ai prea veni nici Dumneata.

— Să le lăsăm acestea. D-ta le acăţi de toată vorba. Aşa nu isprăvim curând. E drept, că nu eşti mulţumită cu nimic ce-ţi face nora?

Femea se cruci mirată.

— »Cu ce'mi face? Dacă nu face nimic, bat'o Paştile de fleoarţă. Chiar asta-i, nu face nimic. Iacă mătură prin casă, grijeşte de copii şi ia furca. Da tot iac'aşa numai ca să-şi plătească urechea. Merge'n vecini şi'ncepe să latre de mine. Se fereşte ea cât poate. Dar tot trag cu urechea şi tot aud. Zice că nu mai poate trăi de mine, că's mama dracului. Da, da, s'o auzi numai, că-i mai rea la gură ca o ţigană.«

— »D'apoi chiar din vorbele Dtale văd că nora totuşi face ceva. De n'ar face, şi chiar atunci bărbatul trebue s'o mustre întâi, nu Dta. — Dar bărbatul e mulţămit cu ea.«

— »Mulţămit, că el ce ştie. El e dus toată ziua. El nu vede, nu înţelege vezi că l-a orbit şerpoaica. L-a fermecat să-i placă de ea, ori ce ar face! Hei, ştiu eu, c'a umblat pe la descântătoare, până n'a luat-o feciorul meu, altcum nici nu se putea s'o ia.«

— »Lele Ană, d-ta muiere bătrână, nu ţi-e oare păcat să crezi în farmece«?

Femeia se scoală iar de pe laviţa de jumătate:

„Cum să nu cred? Ce? Sunt! Ho Doamne! Nici un popă nu poate deslega ce leagă ele, că lucră cu dracul. Aşa ne spunea şi popa cel bătrân. Zicea c'aşa stă la *molitelnic*. Şi ce popă era acela! Avea o barbă ş'un păr ş'o cărje lucie! Da, da, e legătură pe capul feciorului meu.

— »Acestea-s prostii lele Ană, şi spuse dintr'o gură de bătrân, prostia creşte de cinci-ori pe câtu-i. Dar văd că d-ta ţii tare la credinţa asta, deşi nu te va mântui. Spune-mi numai, e drept că ascunzi mâncările şi le încui în cămară şi cheia o ţii în sân?“

Bătrâna se aprinse, se sculă şi începu să dea din mâni ca apucată de alte celea.

— »Da ce vreai? S'o las să mă sărăcească? Că aia împarte, dă tot la cine întâlneşte. Aia nu ştie cruţa. Şi mâncă — o Doamne, — lup să fi şi tot ai avea un saţ, da ea n'are. Ce, să las să se prăpădească tot ce am agonisit, tot ce câştigă bărbatul? Ba mai bine să peară ea, că ea mi-a mâncat tihna şi odihna de când a întrat în casă la mine. Ducă-se pe pustii, să n'o mai văd“.

Până vorbi, se urîţi grozav la faţă. Preotul văzu îndată unde-i adevărul.

— »Ca să terminăm« — zise el — e drept că d-ta stai să-i rupi hainele, când se îmbracă şi ea mai omeneşte?«

— »E drept, da, asta una-i drept ca lumina soarelui. Şi i-le şi rup. Eu ştiu de ce. Eu cunosc inima ei şi nime altul. Bărbatul ce ştie? Bărbatu-i fermecat să nu vadă. Da ea se îmbracă să le placă la alţii de ea. Are drăguţi. Să nu mă mişc din locul acesta, de nu are şi zece. E o spălătură. Şi să împodobeşte să le placă lor. Hei, lume, lume. Cum se strică toate, şi rîndulile bisericeşti. Că popa cel bătrân da canon din ispovedanie la o fată greşită să mânce într'un an două ferdele de pământ, cum mâncă şerpii, la o femeie cu bărbat care era greşită patru ferdele de pământ. Acum ce! Acum le dă nişte rugăciuni«.

— »Ai dovezi lele Ană, de vorbeşti aşa de nora d-tale«?

— »Ce dovezi? Da de ce se tot găteşte, de ce-i tot dusă prin vecini, de ce umblă feciori cu grămada pe la poarta noastră“?

— »Acestea nu-s dovezi. Nu te mai întreb nimic. Iţi spun însă pe faţă, că d-ta eşti rea şi nedreaptă. Cerci anume să strici traiul bun al tinerilor. Ştie-te Dumnezeu din ce cauză. Dar ca să te scap şi pe d-ta de neplăceri, să-ţi capeţi iar tihna ce zici c'ai avut-o, iată se va împlini dorinţa copiilor. Ei vor merge deci şi vor locui la părinţii fetei. Când vei avea lipsă de vr'un ajutor, cere, şi ei mi-au făgăduit că-ţi vor da. Cât vor sta acolo? Nu ştiu, poate până la moartea d-tale. Ca să ai linişte şi pace«.

Femeia se linişti deodată, şi ascultă gândindu-se par'că la multe greutăţi. Făcu de trei ori: hm! hm! hm! Apoi zise:

»Şi Niculae s'a învoit la mutare? «

— Şi Niculae!

— »Hm!« făcu iar bătrâna şi obrazii i-se lăţiră par'că şi mai tare. După un lung restimp de tăcere zise iar, sfiindu-se par'că.

— »Păi eu nu le zic să se ducă. Da să-mi facă şi mie un pat ca la lume. Că vezi de când a venit ea, eu mă culc tot pe vatră la cuptor. Că vezi, de aici îmi vine mie ciuda cea mai mare. Lor nu le-am spus nimic de asta, că n'am ştiut cum. Da de aici îmi vine ciuda cea mai mare«.

I. Agârbiceanu.

Paştile în Ierusalim pe timpul lui Isus Christos.

Sunt 2000 de ani dela mântuirea neamului omenesc din cătuşile sclăviei duhului; azi serbăm ziua de bucurie pentru fiecare creştin cu inima deschisă, care îşi cunoaste menirea sa pe acest glob pământesc trecut prin mii de schimbări. Ea este ziua învierei şi a firei, dar şi a duhului omenesc, este ziua înfrăţirei tuturor ginţilor, ziua care aduce mângăere umiliţilor, impilaţilor, desmoşteniţilor. Christos Dumnezeu-omul ne învaţă, că oamenii sunt fraţi şi fii acelui a Totputernic, carele iubeşte deopotrivă pe toţi şi voeşte să fie fericiţi toţi. Această zi mare să ne înfrăţească pe toţi şi să zicem într'un glas ca fraţii: Christos a înviat, a înviat dreptatea dumnezeească, a înviat Celce şi-a sigilat cu sângele său dumnezeească sa învăţătură de libertate, egalitate şi frăţietate a tuturor oamenilor.

Incât ne priveşte pe noi Românii creştini, de mai bine de o mie de ani să ne încuragiăm, să ne mângăiem, să nădăjduim, că viitorul va fi mai bun, mai drept şi pentru neamul nostru credincios legei strămoşilor noştri, dar să ne şi înfrăţim iertându-ne unii altora greselile mici şi mari, precum este pisma oarbă şi neunirea în cugete şi în simţiri. Cu aceste dorinţi şi urări sincere de ziua învierii lăsăm să urmeze desvoltarea temei puse în fruntea acestor şiruri.

Un istoric francez de renume ne dă o icoană viuă şi atrăgătoare despre viaţa şi obiceiul străvechiu al Ovreilor cu prilegiul serbărei Passei sau Pessa în amintirea trecerei alesului popor al lui Iehova prin pustie spre ţara făgăduinţei a Canaanului — numit azi, ca şi în vechime de istorici romani şi greci Palestina. Cetitorul să şi aducă aminte, că Palestina era sub domnia romană, la dispoziţia unui subocârmuitor supus şi el cârmuitorului împărătesc din Cesarea Siriei. Ovreii se bucurau de oarecare autonomie naţională mărginită şi deplin liberă bisericească. Icoana din vorbă, pe care o vom reproduce în liniamente mari, cuprinde în sine obiceiurile străvechi la serbarea amintită în Ierusalem, centrul culturei religioase şi politice a judaismului.

Când peregrinii veniţi din toate unghiurile, pe unde numai se adăpostea astă seminţie tenace semitică, se apropiau de sânta cetate, zăresc în oarecare depărtare de cel din urmă colnic, peste care trecuseră, Sânta cetate, a cărei ziduri şi turnuri aruncă asupra privitorului ostenit de drum şi însetat de dorul sf. locaş o lumină gălbuie pricinuită de razele soarelui strălucitor, în care se oglindesc vârfurile aurite şi acum cam învechite ale vestitului templu lui Solomon, prin care Ovreimea ajunsese la culmea puterei. Peregrinii, îndată ce zăresc vârfurile zidirilor încopciate una de alta de pe muntele Sionului, cad în genunchi umilindu-se înaintea simbolului unităţei lor naţionale. Apropiindu-se tot mai tare de porţile cetăţii, întâmpină cârduri de miei păziţi de sprinteni ciobani perciunaţi. Mieii se vând şi se taie drept jertfă. Şi cel mai sărac ovreu aduce pe altarul sângeros din pridvorul templului sângele mielului de Paşti, aşa încât zeci de mii de miei jertfiţi de preoţi, răspândesc în tot oraşul, dealtmintrea destul de murdar, o duhoare de nesuferit.

Inainte de a întra credincioşii cu sutele de mii în interiorul oraşului, sunt opriţi de leproşi, cari neavând voe a întra în cetate, unde pot străbate numai cei curaţi, supară rău pe peregrini cerându-le milă şi pomană, dar cu îndrăsneala proverbială ovreiască. Ei, peregrinii, ferindu-se să nu se spurce atingându-se cât de puţin de cei leproşi, le aruncă câţiva denari romani, din cari şi fără de aceea vor fi siliţi a schimba la zarafi postaţi în pridvoarele templului, cu bani ovreeşti, ca apoi să-i depună în cutia bisericei drept jertfă bine primită.

Străbătând peregrinii în stradele oraşului înguste şi murdare, zăresc o droaie de cerşitori tolăniţi somnuroşi pe strade, — unde cânii fără stăpâni le ţin de urât. In aceasta vălmăşală pistriţă de tot soiul, auzi râsete, larmă, sbierături, batjocuri, ameninţări, cari turbură groaznic evlavia celor veniţi a se ispăşi şi curăţi. Iată că trec spre templu aci o ceată de Israeliţi nomazi de lângă »Marea moartă« unde după biblie se cufundase în pământ Sodoma şi Gomora. Ei sunt îmbrăcaţi în vestminte de in de culoare brună, în care învăluiţi duc cu sine cămile încărcate cu sare şi cu cătran. Femeile acestui soiŭ de oameni erau vestite de frumoase în tot neamul jidovesc. Hainele lor asvârlite peste umeri bat la ochi, cari şi ei sunt negri închişi; în braţele rotunde voluptuoase poartă pe copilaşii de care nu se despart, aşezându-i binişor la spatele lor, cam cum îşi poartă azi laeţii copii în deseguţi puşi între umeri. Ele înaintează spre sfânta sfintelor cu paşi siguri, după-ce străbătuseră în timp de săptămâni întregi cu mândria înăscută a acestor finţe ale naturei, ducând cu sine poezia ţinuturilor lor fermecătoare.

Iată că după astă caravană vin Judeii din Antiochia şi din Efes. In aceste oraşe pline de fărădelegi îşi agonisiseră ei aur, mult aur, ce-l poartă în şerpare, ca o parte din el să-l depună jertfă pe altarul sfinţit al Dumnezeului lui Israel: printre mulţime observi cum se îmbulzeşte a trece o familie ovreiască din Alexandria, călare pe elefanţi încărcaţi, cari împing prin stradele înguste, vulgul murdar, adunătura de tot soiul de oameni, gură-cască şi vântură-ţară. In urma acestora vin Iudeii de pe ţărmurile Eufratului. Ei poartă turbane pe cap, au bărbi cu cârlioanţe, ca vechii Babiloneni. Aceştia sunt negustori de cai frumoşi, pe cari cu ocaziunea Pessii îi vând garnizonei romane din Ierusalim spre a se întoarce cu buzunarele pline de aur şi arginţi romani — acum pe jos acasă, unde să îndeletnicesc cu creşterea acestor nobile şi folositoare animale.

Mai înainte, de a putea străbate credincioşii veniţi în cetatea din lăuntru trebue să treacă peste trei poduri mişcătoare, cari acum s'au deschis. Mulţimea se uită înmărmurită de frumseţea bisericei. Aci zăreşte ea patru şiruri de stâlpi de marmoră de culoare deosebită, pe care zace tavanul din lemn de chedru crestat cu figuri frumoase. Prin umbra acestor stâlpi ce samănă ca o dumbravă de marmoră se îmbulzeşte mulţimea spre a trece prin curtea largă şi frumos pardosită cu lespezi de marmoră spre templu. Cele mai pestriţe îmbrăcăminte le zăreşti aci. Dar până a străbate în templu caută să treacă mulţimea pe dinaintea negustorilor de pască şi de porumbei. Aci pe loc ceva mai înalt stau câţiva preoţi, ei vând cu licitaţie pieile mieilor junghiaţi — un miros de nesuferit de sânge strică aerul. Tot aci se găsesc şi negustorii de lână — şi printre aceştia umblă zingănind monetele scumpe lui Israel — schimbătorii de bani. Aci se face un comerciu, schimbând peregrinii monetele romane cu cele judaice. Câteva cete de soldaţi romani îmbrăcaţi în tunice roşii se plimbă printre vulg, aruncând căutături strajnice în dreapta şi în stânga spre a susţinea buna rânduială în mulţimea asta certăreaţă şi guralivă. Peregrinii se feresc a se atinge de chipeşii soldaţi ca să nu se spurce, căci de s'ar atinge cumva din întâmplare ar fi siliţi a se curăţi, luând o baie.

In fundul curţii este un grilagiu. Aci pe un stâlp sunt săpate în o tablă de marmoră, câteva litere, ce spun străinilor, că intrarea în templu este oprită. De aci vezi zidurile cele mari, ce încunjură templul clădite din lespezi roşii şi galbine. Printre aceste se găseşte câte o uşiţă secretă. Intrând înlăuntru întâmpini trei despărţăminte sau curţi: curtea femeilor, a bărbaţilor curaţi şi a preoţilor. Aci găseşti o mulţime de curele, cu care se leagă credincioşii când fac rugăciuni. In curtea a doua se află Leviţii, cari cântă psalmi şi mulţimea le răspunde ca şi azi. Femeile n'au voie să strabată mai departe preste această curte. Pentru ele e o terasă cu zăbrele, de unde pot privi cum se face jertfa. Ca să vii la terasă trebue să treci pe lângă o sală mare, destinată sectei Nazarinenilor. Aceştia îmbrăcaţi în mantale lungi de in, cu cari îşi acoper trupul slăbit de post şi rugăciune, se rad unii pe alţii şi pe cap, şi părul îl aruncă într'o căldare cu ierburi mirositare drept jertfă lui Dumnezeu. Se înţelege că aci e un duhoare de nesuferit.

Pe rugul întocmit anume pentru arderea cărnurilor de miel, pun preoţii jert-

fele, şi flacăra boboteşte în sus răspândind un miros nesuferit. Miei se aduc în cete de câte 24 odată; Leviţii îi apucă de urechi, le sucesc capul şi îi junghie. Preoţii îmbrăcaţi în vestminte albe îşi întind unul altuia blidele cu sânge, scuturându-le mereu să nu se închege sângele înainte de a-l vărsa pe rug. Săvârşindu-se jertfa, fie-care tată de familie aduce seara mielul, al cărui sânge l'a beut domnul, spre a-şi ospăta familia. Irod, craiul vestit al Ovreilor a poruncit odată să i se aducă la curtea sa ficaţii dela mieii tăiaţi şi s'au adus nu mai puţin de 600,000 de ficaţi. — Făcând socoteala vom afla că la sărbătoarea Paştilor au luat parte 600.000 de familii.

In acest hal a găsit Mântuitorul lumei poporul ovreiesc din care se trage şi el trupeşte, şi apoi să nu ne prinză mirarea dacă acest Dumnezeu-om, a fost silit să cureţe templul scoţând pe negustorii descrişi mai sus, cu biciul din biserică!

st. i,

Un păcat.

Iată 'n cap de sat o căsuţă măruntă, joasă, acoperită cu stuh, cu ferestre spre drum, pe jumătate cârpită cu hârtie, aşa încât îţi pare că e un ochiu de strajă întors la dreapta, ca să vadă mai din vreme cine intră 'n sat.

In stubul coperişului, în dreptul uşii, creşte, în leuchet, o buruiană de leac, grasă şi verde.

A doua ferestrue cată spre curtea strâmtă, jumătate împrejmuită pentru grădiniţă: treizeci de fire de varză, un răzor de ceapă, apoi unul jumătate de morcovi, jumătate de usturoiu — şi cel din urmă cu mărar, cimbru, ceapă de sămânţă, câte va flori şi *lemnul lui Dumnezeu*.

Se culcă pieziş, de-alungul câmpului, razele soarelui, care, încet-încet, se lasă după deal. In liniştea înserării un puiu de găină strigă la uşă, rătăcit de tovarăşi, cari, împreună cu cloşca şi cele patru găini, s'au putut urca în mărul din faţă. Pe gura pivniţei aşteaptă, somnuroasă şi abătută, pisica.

Portiţa dela drum se deschide în scârţâitul obişnuit şi se arată baba Maria, încovăiată, cu sapa la spinare, ţinând cu mâna şorţul în care aduce ceva. Vorbeşte singură până ce portiţa se închide la loc, — apoi cu puiul rătăcit şi cu pisica, care îi răspunde printr'un miorlăit melancolic, frecându-i-se de rochie.

După ce, descuind lăcatul, îşi lăsă în tindă sapa şi aceea ce purta în şorţ, îngrijì de puiu, luă paie, surcele, intră iar în tindă şi înghenunchie lângă vatră.

Peste câte-va clipe fierbeau într'o ulcică câţi-va »cartofiori« pentru baba Maria, care avea păcatul cartofilor şi al diminutivelor, — şi care rămase de pază lângă vatră, pe scăunelul ei cu trei picioare.

Infundase gaura din perete care, de altfel, era folosită mai mult pentru trecerea pisicii decât pentru lumină. De ce o înfundase?... Din vreme în vreme se uita cu oare care grijă spre uşă, murmurând chiar ceva. Foarte bine făcuse că o înfundase. Nu-i acasă baba... Intunerec şi pustiu.

Pisica se freacă mereu de rochia bătrânei care nu-i bucuroasă acum de această prietenie şi-i face vânt cu mâna zicându-i »puturoasă«.

...De unde ai cartofii ăştia?...

Apa clocoteşte în ulcică, iar baba Maria Avrămoaica, muncită de gânduri, vrea să tragă zăvorul. Şi nu-l trage nici atunci când de pe măsuţa scundă cu trei picioare ies aburii calzi ai cartofilor.

Cu o poftă pe care o dă munca istovitoare din zorii zilei şi până în noapte, îmbucă din pâne, apoi din cartoful muiat în sare. Şi tot nu trage zăvorul...

Când se ridică, îşi face cruce şi zice »iartă« în loc de »mulţămescu-ţi Doamne«! Pentru întâiaşi dată în viaţă mâncase din furat...

După ce a strâns, a rămas multă vreme lângă foc şi tot mai mult era stăpânită de gândul că de ce nu s'a stăpânit tocmai la bătrâneţe... Pentru uşurarea păcatului, care tot mai mult o apăsa, se mângâia însă din când în când cu gândul că e bătrână, văduvă şi sărmană — şi chiar în evanghelie se vorbeşte cu milă de văduve... »văduvele şi orfanii« ...

Avusese grijă să ascundă cea din urmă ceapă... A stat câtă-va vreme îngândurată, privind une-ori scrutător în ochii pisicei. Alte ori rămânea atentă, ca şi când s'ar fi auzit sunetul porţii.

Căuta să-şi amintească *bine* de unde îi luase — şi era tot mai mult încredinţată că luase de dincolo de brazdă, dela om bogat, iar nu din locşorul lui Precup, cel cu masă săracă şi cu guri multe. Adormì cu gândul că luase de dincolo de brazdă, un cuib..

Pe la miezul nopţii tresărì în somn. Copiii lui Precup aruncau cu cartofi şi cum cădea cartoful şarpele îşi scotea capul... »Gheorghiţa mamă«, — dar copiii nu puteau s'o ierte.. Câte doi cădeau odată şi două limbi se arătau într'un şuier care umplea sufletul de groază.

»Atâţia şerpi au să te chinuiască în iad« — îi răsună în minte şi îşi aminti că şapte cartofi luase. Copii râdeau cu hohot... Şapte cartofi încăpuseră în ulcica ei.

...Şi iarăşi fierbea cartofi, — de data aceasta cu zăvorul tras şi apa clocotindă, gata să asvârle coperemântul.

Dela o vreme ridică il să încerce cu furculiţa, dar câte va capete şuierătoare se iviră printre cartofi. Il trântì apăsând puţin şi ridicându-se. Dar şi şerpii începură să roiască afară într'un şuier lacom, târând fie-care un cartof după el.

Şi cum, aproape îngheţată de groaza lor, sta rezemată cu cotul în pernă, baba Maria îi auzia par'că şuierând şi, din vreme în vreme, i-se arăta câte o limbă prin întunerec. Şi atunci se închideau ochii ca să nu mai vadă. Când reuşia să alunge gândurile de spaimă, începând să se roage, în sfârşit când putea să alunge din minte şuieratul ca şi limbile ascuţite şi veninose, începea un cartof să se rostogolească prin casă şi atunci înzadar.. Ori cât s'ar fi strâns pleoapele, capetele şerpilor se vedeau, ba încă cu cât le strângea mai tare, cu atât erau limbile mai roşii...

Făcù de trei ori semnul crucii, dar nu îndrăznì să aprindă luminarea ca să i vadă sau să se uite în tindă, la vatră, dacă nu cumva mai arde focul... Chiemă de câte-va ori pisica, care, dela o vreme, sărì în aşternut miorlăind. De şerpi de bună seamă că şi ea s'ar fi temut, dar ori cum ii mai dădù puţin curaj babei, şi-şi lăsă capul să se odihnească.

Atunci îngână vocea lui Gheorghiţă la fereastră:

— Ei, ce facem cu cartofii?...

Bătrâna simţì un înghieţ străbătându-i din tălpi şi până 'n creştet, şi capul începù să-i vuiască surd. Se ridică puţin uitându-se spre fereastră, dar copilul avuse atâta vreme să se ascundă...

— Tu eşti Gheorghiţă?...

Aşteptă puţin, dar copilul nu vrea să răspundă. Se coborî din pat, şi cum nu se mai arătà nici o limbă de şarpe, se apropie de fereastra dela curte. Şi fiind-că nu putea să zărească nimic se uită şi pe aceea dela drum. După ce însă se lăsă din nou pe pat, copilul întrebă de afară, dacă mai aşteaptă...

Baba se sculă din nou. Deschise fereastra dela curte şi începù să-l chieme încet, ca să nu audă vecinii. Aplecă capul. Nu era. Deschise fereastra dela drum. Se uită. Şi după ce trecù de mai multe ori dela o fereastră la alta, ca să-l surprinză, îi zise, scoţând capul pe fereastra dela curte:

— Du-te, dragul bunichii, acasă, nu mai umbla noaptea, că mâne ţi-i aduc. Du-te, puiule — şopti ea mai încet, temându-se că ar putea fi cine-va treaz prin vecini.

Şi s'a dus băiatul.

A doua zi nu s'a putut hotărî să se ducă la Precup, şi noaptea următoare toţi băieţii omului au venit la fereastră. Si în dimineaţa următoare, cu ochii adânciţi şi cu căutătura speriată bătrâna se duse la părintele Ştefan, ca să-şi uşureze sufletul. Iar preotul a povăţuit-o să se roage şi să dea de pomană.

Şi în cea dintâi Duminecă luă, pe muncă, dela curtea boierească un şorţ mare cu cartofi şi atârnă căldarea la vatră. Până să înceapă a fierbe cartofii, s'a repezit în vecini şi a adus o oală cu lapte.

Dar vecina:

— Ce faci cu atâta lapte, leică Marie?

Ii venea s'o lovească cu oala în cap cu toate că îi dăduse laptele pe datorie.

Murmură că-i e nepotul în treacăt spre companie şi o şterse pripită să nu-i dea apa în foc.

Cartofii fierbeau în clocote mari, mai mari de cum fierbeau în ulcică. Jos, în oală, fierbea mămăliga tot aşa de sgomotos, iar alături o cratiţă cu untură.

Bătrâna trase puţin tăciunii, ca să mai micşoreze flacăra, ieşi la poartă şi se uită în lungul drumului. Apoi, pe poteca strîmtă dintre garduri trecu în dosul grădinilor. Il găsi în sfârşit acolo pe Gheorghiţă, spânzurat de un gard şi culegând fire de hemeiu sălbatec, ca să facă ham celor trei tovarăşi, cari aşteptau mai la o parte bătând pământul cu »copitele«.

In prima clipă caii, dar mai cu seamă stăpânul privì cu oare care teamă, spânzurat cum era, spre bătrână, care D-zeu ştie ce putea să caute prin dosurile acelea. Numai decât se gândì dacă de curând îi făcuse vre-o stricăciune, şi pentrucă nu-şi amintea nimic, se mărginì să sară jos de pe gard, aşteptând totuşi nehotărît.

Bătrâna vorbì încet, ca şi când s'ar fi temut să n'o audă cineva...

— Ce ne dai? întrebară băieţii în cor, dupăce se priviră întrebător unul pe altul!

— Nu vă spui acum.

Şi caii o porniră înainte în fugă, jucând buiestru cu vizitiul împreună, care într'o mână ţinea frânele şi în alta biciul lui de cânepă. Baba venia după ei alergând şi vorbind singură când rămânea pe urmă, iar când îi ajungea mustrând blajin pe cai şi pe stăpân.

Ajunşi acasă, pe câteşi patru îi aşeză în jurul măsuţei scunde cu trei picioare, pe care aduse aburind mămăliga şi cartofii, apoi laptele si ouăle prăjite.

Fu un adevărat ospăţ. Copiii mâncau cu poftă; spuneau şi rîdeau cu poftă. Baba Maria Avrămoaia privea cu o mulţămire lacomă la pomana pe care o făcea, şi-şi simţea sufletul uşurându-i se la fiecare bucătură. Une-ori îi veneau lacrimi în ochi pentru bucuria împăcării cu Dumnezeu.

Dupăce se săturară, copiii se ridicară dela masă şi se repeziră la hamuri.

Baba Maria opri pe Gheorghiţă şi îi dădu un castron cu cartofi să ducă şi acasă. Copilul îi luă, grăbit că-l aşteaptă caii în drum, dar bătrâna îl apucase de mână zimbindu-i...

— Spune drept, Gheorghiţă, de unde ştiai săptămâna trecută că am fiert cartofi?

Copilul rămase cam încurcat.

— N'ai bătut tu la geam? — şi baba Maria începu să clatine din cap, ca şi când i-ar fi zis »diavole«, iar copilul începu să zimbească cu înteles, când simţi că această nouă drăcie ar putea să adaugă ceva la renumele lui de ştrengar.

— Cu cine mai erai?

— Singur, — răspunse copilul după puţină gândire, dar cam încurcat.

Baba Maria rămase mai încurcată.

— Şi zici singur?... Dar atunci când te-am chiemat, de ce n'ai răspuns?

Copilul tăcù; şi cu toate că era încurcat şi faţa i-se înroşise, încercă să pună ceva ştrengăresc în zimbetul său.

— Şi de unde ştiai că luasem cartofi?

— Nu ştiu, — răspunse enigmatic, îndreptându-se spre uşă

Şi baba Maria ieşi cu el până la poartă, mângâindu-l şi rugându-l să nu scoată vorbă prin sat...

Caii întraseră singuri în ham şi începură să joace nărăvaşi la ivirea stăpânului...

Romulus Cioflec.

Codrul şi Românul.
Românul şi pădurea.

De P. M. Codrul.

I.

De ce zice naţia noastră că: »Codrul e frate cu Românul«? Trebue să fi simţit ceva neesplicabil când primul fiu al ei a rostit aceste vorbe sfinte.

Şi oare de ce Românul de azi e mare inimic al pădurei? Şi aici trebue să fie un nod, dar nu gordian, căci cred, că cu timpul o să încercăm al deslega şi succesul nu va rămânea; nu o să avem lipsă de paloşul ascuţit al lui Alexandru cel Mare, — nu — o să avem lipsă de oameni cuminţi, de oameni cu ştiinţă, de *economi luminaţi*, cari o să înţeleagă marea chemare ce o au pădurile atât în prezinte, cât şi mai mult în viitor.

Să vedem deci, pentruce e codrul frate cu Românul? O ştie, o simte oare tot Românul? Da — eu cred, că tot sufletul românesc e de un simt, de o părere cu mine. E întrebarea însă, că ce impuls, ce simţeminte, neajunsuri, năcazuri, chef sau voie bună l'au făcut pe Român să zică, că e frate cu codrul?

Pentru a desbate tema aceasta ar trebui să scrie cineva opuri întregi, tratând-o din punct de vedere etnografic, istoric, psyhic. Eu din punctul de vedere istoric în câteva cuvinte astfel mi-o esplic.

»Intre anii 100—106 d. Hr. împăratul Traian a ocupat Dacia şi a colonizat-o. Aceşti colonişti au clădit sate, oraşe, citadele, cetăţi, întărituri ş. a. tot la poziţii favorabile atât din punct de vedere economic cât şi de apărare, strategic. Hordele barbare însă au silit pe împăratul Aurelian pe la anul 275 d. Hr. să-şi retragă legiunile, adecă oastea permanentă. Tot atunci s'au retras şi cei avuţi; economii, industriaşi mai săraci, apoi cei mai voinici, mai curajioşi la suflet nu au voit să îşi lase casa şi masa, vatră şi moşioară; deci s'au retras pe un moment la adăpost în codru, pânăce s'au depărtat liftele barbare. Părăsiţi de paza şi ocrotirea împărătească ei ca oameni înţelepţi şi cu simţ nobil, nu s'au pus în cale la cei urgisiţi de soarte, la cei fără de astâmpăr şi aşezământ, ci s'au rugat de codrul liniştitor să le primească nevestele şi copilaşii sub paza lui. Codrul le-a îndeplinit rugarea şi i-a primit în sânul lui. Traiul acesta liniştit, s'a gravat atât de mult în inimile mamelor române de atunci, încât şi fii lor până în ziua de astăzi inconştient simt cu codrul. De atunci şi pe atunci s'a făcut românul frate cu el. Nu a fost numai scut în contra hordelor vandale, ci a fost totodată şi leagăn în care s'au plămădit primele noastre visuri pentru viitorul neamului nostru românesc. Căci să nu fi fost codrul, eu afirm, că azi poate nu am exista ca naţiune şi naţionalitate; ne-am fi perdut în valurile imenze ale popoarelor barbare.

Iacă pentruce existăm noi şi pentruce au perit Huni, Goţi, Gepizi, Tatari, Longobarzi şi alte popoare, cari nu au cerut scut şi pază dela codru.

Strămoşii noştrii au cerut, moşii noştrii au avut foarte mare ocrotire chiar şi în veacul de mijloc şi nou din partea codrului. Bogdan şi urmaşi lui nu din munţii Maramurăşului au descălecat şi au întemeiat principatul Moldovei pe la sfârşitul secolului al 13-lea? Oare Radu Negru Vodă şi alţi Domni ai Munteniei ar fi putut învinge deatâtea ori aşa strălucitor pe inimicii românismului? Cine nu ştie despre glorioasa învingere a lui Vlad Ţepeş asupra Turcilor în codrii Munteniei? Oare gloriosul rege maghiar nu a fost bătut din partea Moldovenilor la Piatra în codrii?

Nu codru a protejat pe Alexandru Basarab în Muntenia, încât regele Ungurilor Matia numai prin schimbarea hainelor şi-a putut scăpa şi mântui viaţa?

Ştefan cel Mare al Moldovei 30 de răsboaie a purtat numai în Codru, toate cu isbândă şi numai 12 la şes. Ce simte oare tot Românul la vorbele aceste:

„Ştefan să întoarce şi din cornui sună
Oastea lui sdrobită de prin văi adună“.

Nu un fior de răzbunare?!

Numai între copacii de stejar şi fag, între mirosul brazilor se ştiau acum 150 de ani apăra mai bine marii eroi naţionali — Haiducii — cari luau lupta în codru cu puteri înzecite şi băgau în spaimă de moarte pe fanarioţi, greci.

Un Jianu, Stan, Drăguşin, Bostan, Grozea, Tunsu, Roşcan, Codrean, Păunaşul Codrilor cu Ghiţă Cătănuţă şi alţi, ar fi putut oare ajuta aşa cu succes pe bietul ţăran de nu aveau la spate loc de refugiu pe fratele codru?!

Horea, Cloşca şi Crişan, Tudor Vladimirescu, Iancu şi Axente nu au fost ocrotiţi şi sprijiniţi de codru?

Toate aceste şi alte multe fapte istorice ne fac să credem că Românul are tot adevărul când zice: »Codrul e frate cu Românul«. — Dar să vedem

II.

Ce zice Românul despre pădure?

Pentruce Românul şi-a format în inima lui nodul antipatiei şi urei faţă de pădure? Ori alta e codrul şi alta e

pădurea? Nu — tot una este; cel mult din punct de vedere ştiinţific putem şi facem deosebire; adecă codrul e o pădure seculară, în care numai ici-colea sau chiar de fel n'a ajuns săcurea; pădurea însă e un teritor, mic sau mare acoperit cu arbori, cari sunt supuşi ştiinţei silvanale. Va să zică din cari săcurea şi-a luat şi îşi ia şi de prezent partea ei.

Pentru a-mi putea da o părere decizivă la întrebarea aceasta din urmă, mi-ar trebuì poate ani de zile pentru a studia cu deamănuntul toate straturile ţărănimei noastre, ce posed pădure. Nu numai la noi, mai bine zis în imperiul austro-ungar, ci şi în România; căci nici proprietari mici de pădure de peste Carpaţi nu sunt mulţămiţi cu stările prezente silvanale.

La noi în Ardeal şi Bănat, cât şi în Maramurăş istoricul pădurilor referitor la exploatare (folosinţă) e cam următorul: Ştim că înainte de 1848 folosinţa în pădure era liberă mai în toată ţara. Fiecare Român îşi lua săcurea la umăr şi hai acolo tăia unde îi convenea. Aproape de casă, la loc bun, lemnul îl alegea după trebuinţă, ba de multe-ori de nu îi convenea îl lăsa acolo şi tăia altul, a alege îi era liber — permis.

Pădure era destulă! Cui i-ar fi trecut prin gând să dea un crucer pe lemne? Pe atunci $^3/_4$ parte din toată ţara era împădurată, pădure berechet. Însă au trecut timpurile cele bune, au secat izvoarele cu lapte.

S'a înmulţit populaţiunea şi cu ea hotarele economilor s'au mărit pe contul pădurilor; greutatea traiului din zi în zi creşte. Stomacul e primul, apoi vin alte multe trebuinţe ce se acoper din pădure. Da, aşa este — însă să fim cumpătaţi — să nu ducem lucrurile la extrem, că tot noi ne tânguim — însă o să fie şi este deja cam târziu.

Pe la anul 1860 prin multe locuri se ivì mare lipsă de lemne, şi fiii ai căror părinţi şi-au devastat pădurile lor, au fost siliţi să cumpere lemnele de trebuinţă. Văzând cei cu pădure, că lemnele lor au preţ, îşi tăiau şi vindeau pădurile pe întrecute. Ovreii gheşeftari se foloseau de ocaziuni bune, zeci şi sute de mii, ba milioane se îndesau în scurt 20 de ani în buzunarele lor, se înţelege, mare parte dela noi Românii proprietari de pădure.

A planta din nou, nici vorbă. Se zicea pe atunci şi şi azi zice Românul că: „Dar pădurea e dată dela D-zeu să taie în ea cui îi place«. — Da zău — nu ştim noi oare, că dupăcum legumile şi florile nu cresc în grădiniţă, dacă nu le sameni şi pliveşti, nici pădurea nu creşte de sine, fiind odată devastată de oameni sau insecte, foc, vânt şi alte elemente ale naturei. Ea trebue plantată, iar dacă o avem atunci trebue cu mult mai bine îngrijită, apărată de ori-ce, căci o pădure frumoasă reprezentă o comoară, ce expusă la un foc, vânt, uragan, la o deciziune fără competenţă a unei persoane sau corporaţiuni devine prada Ovreilor lacomi şi aduce nespuse şi necalculabile pierderi la familii, corporaţiuni, comune, comunităţi etc. etc.

Cu câtă durere cetesc şi azi în organele oficioase, că comuna cutare, ba foşti coloni de colo şi colo îşi vând pădurile pe un preţ bagatel. Cu toate că în timpul din urmă relaţiunile sunt ceva mai favorabile.

Deci fraţilor Români! Deschideţi-vă ochii, priviţi şi în viitor!

Preţul lemnelor în decurs de 20 ani s'a ridicat întreit. Şi oare crede cineva că se va înlezni? Nu, — căci nu avem decât să privim la statele mai culte ca Germania, Franţa, unde un metru cubic de brad să vinde la faţa locului cu 50—60 franci. La noi nu o să vină timpul acela? — Ba cât de curând.

Deci să fim cu băgare de seamă, să nu ajungem să fim blăstămaţi de fii nostri, aruncându-ne comorile aceste frumoase în mâna gheşeftarilor străini. Cred, o ştie publiçul nostru, că pădurile comunităţii săseşti din Sibiiu au fost preţuite prin oamenii fără cunoştinţe silvice cu abia 4 milioane cor. La întrevienţa oamenilor experţi în ale silviculturei *două din trei părţi ($^2/_3$) a aceleiaşi păduri a fost preţuită cu 15 milioane şi s'a vândut cu 19 milioane coroane.* Aici avem un caz eclatant chiar din Ţara Oltului, anume: 250 jugăre pădure de fag lăstar a comunei Streza-Cârţişoara a fost preţuită cu 7600 coroane, fiind întreprinzătorul deobligat să lase tot la 10—12 m. un sămânţar sănătos pentru jir. Locul despădurat în modul acesta e destinat pentru păşunat. La timpul său o să raportez publicului nostru despre foloasele ce le au Cârţăşorenii de pe acest teritor, cred, că foarte puţin — perderi însă enorme pentru copiii lor.

După puţin bucluc, această pădure s'a vândut în licitaţie publică cu 19000 coroane. Spre norocul naţiunei noastre această întreprindere frumoasă a căzut în mâni harnice româneşti, punând bază puternică la un agil comerciant de lemne, român.

Bine, să întreb pe Cârţişoreni ce au făcut cu 19000 coroane? Nu le-au dat oare pe gât la Jidani, ca de exemplu vecinii lor Arpăşenii-de-jos muntele Buteanul, îndesând în scurt timp, de 4 ani 65000 coroane în punga Ovreului? Aici avem două cazuri eclatante. In primul, că şi-au vândut lemnele ce după puţin timp ar fi avut preţul recerut: să nu zic mult, înşeptit sau înoptit. In cazul al doilea, Arpăşenii au vândut muntele Buteanul la un consorţ de Jidani cu 18000 coroane. Un teritor de peste 900 jugăre, din cari 480 jugăre pădure de molift de prima calitate, iar restul păşunat. Deci s'ar venì un jugăr cam la 20 coroane. După 4 ani aceşti Jidani au vândut muntele Buteanul erariului cu 83000 coroane. Fosta pădure de molift a familiilor boeruale din Arpaş e astăzi *preţuită în nu mai puţin ca 192000 coroane.*

Iacă două comune vecine curat româneşti cum să azvârl cu forţa în braţele sărăciei. Şi cine e cauza? Cârpacii conducători, cari nu au ideie despre foloasele enorme ce aduc pădurile bine manipulate şi conduse. Aceşti cârpaci semidocţi şi scurţi de vedere seduşi de vorbele dulci ale unui şi altui Ovreiu, dă pradă comorile noastre ereditate dela strămoşi. Aici e buba! Aceasta trebue urgent vindecată.

Câţi dintre oamenii nostri conducători în afaceri silvanale au cunoştinţe bazate pe terenul acesta? Durere foarte, foarte puţini! — Inteligenţa noastră de întră într'o pădure, deja la primul copac face o poezie; apoi mai la miezul pădurei admiră natura, ciripitul miilor de paseri, mărimea melcilor şi de e codrul mai secular, să cugetă şi la istoria neamului nostru şi fără a-şi da seamă, îi trece prin gând că: »Codrul e frate cu Românul«. Da, astfel suntem noi Românii crescuţi, — idealişti.

Modul sĕrbării Paştilor

în biserica veche creştină şi întrebuinţarea oauălor la aceasta sărbătoare.

Creştinii din seculele cele prime petreceau toată noaptea sâmbătă spre duminica paştelor în biserică şi pe lângă biserică, în veghiere spre a întimpina cu trezie acel timp, în care s'a isprăvit cel mai mare mister al mântuirii neamului omenesc, învierea lui Isus Hristos din morţi. Lucrul cel mai important la veghiarea de noapte a paştelor era luminaţiunea măreaţă, prin care noaptea să prefăcu în zi. Toată biserica luminându-se se umplea de mirosul tămâiei, spre a însemnà acele aromate cu cari miropurtătoarele mergeau la mormânt, ca să ungă corpul lui Hristos, şi neofiţii purtau mari făclii arzătoare în mânile lor. Pe timpul împăratului Constantin se luminau şi casele creştinilor, şi chiar şi oraşul, punând acest împărat oameni cari aprindeau înalte columne de ceară şi de făclii, aşa că sf. veghiare era mai strălucită decât ziua luminoasă, (Eusebius, De vita Constantini Lib. III. c. 22).

Creştinii adunau flori de pe câmpuri, le presărau la întrările bisericilor, aşezau stâlperi verzi pe păreţii bisericilor, decorau bisericile cu steaguri triumfătoare şi dela secolul X. începând trăgeau şi campanele. In biserică şi în case se întimpinau creştinii cu cuvintele: »Hristos a înviat«, la care întimpinare se răspundea: »Adevărat că a înviat«. In unele biserici se primiau în ziua aceasta penitenţii, a cărora penitenţă se terminà în Joia cea mare. Impăraţii dau libertate prinsionerilor. stăpânii sclavilor lor şi toţi credincioşii împărţiau elemozină şi isprăviau fapte de îndurare a Mântuitorului. In biserică se sfinţeau bucate, şi anume oauă, pâne dulce sau paschă, hrean, sare şi mielul paschal, cari bucate ca părţi ale paschei mosaice trecură din ritul iudaic întru cel creştin, împreunându-se cu ele reminiscenţe de evenimente istorice şi tipice din istoria testamentului vechiu.

Cât de întrebuinţarea oauălor la paşti, apoi întrebuinţarea aceasta a dat anză la feliurite explicări. Unii credeau a o deduce dela sărbătorile de oauă, cari pe timpul paştelor le petreceau vechii Romani şi la cari în onoarea lui Castor şi Polux, clociţi din două oauă făcute de Leda, alergau oamenii în rămăşag după oauă într'un cerc rotund. Alţii ziceau că Iudeii şi păgânii priviau oauăle ca simboale ale creaţiunii şi învierii. Deci şi oauăle întrebuinţate la paşti de creştini reprezentă învierea şi creaţiunea cea nouă a neamului omenesc prin Isus cel înviat din morţi. Căci precum din ou, respective de sub coaja lui capătă viaţă o fiinţă, care mai înainte era lipsită de viaţă, aşa se vor scula odinioară din mormânt la viaţă eternă toţi cei repausaţi. Şi aşa ne serveşte oul paschal de simbol văzut al învierii morţilor, ce ni-o garantează învierea lui Isus Hristos, învingătorul morţii şi al iadului. — Relativ la colorarea oauălor, Romanii vechi priveau oauăle roşe ca simbol al norocirii şi Eliu Lampridiu (In vita Alexandri Severi) explică această credinţă in următorul mod: Părinţii lui Alexandru Sever să fi avut o găină, care în ziua naşterii pruncului să fi făcut un ou roş. Dupăce mai târziu ajunse Alexandru Sever la demnitate de împărat, se privi oul roş ca simbol al norocirii, întrebuinţându-se drept dar la ocaziuni deosebite. Creştinii însă pot privi oul roşu ca aducere aminte de sângele de pe cruce al lui Isus Hristos, care pentru ei deveni condiţiune a unei vieţi noue de sfinţenie şi dreptate.

Anecdotă.

O gustare.

Nu ştiu ce o fi adevărat din cele ce voesc să vă povestesc. Ştiu numai, că într'o zi, ne pomenim la masă cu un muşchiu escelent la gust şi din care nu ni s'a dat decât câte-o bucăţică mică, mică de tot.

— »Ăsta e numai aşa. de gustare, cu ăsta nu vă întâlniţi în toate zilele«.

Am gustat şi noi; şi am fi şi mâncat de-a binele dacă ne-ar fi dat; dar muşchiu nu mai era.

Nu puteam însă pricepe ce fel de mâncare erà aceea.

Intreb pe fratele meu mai mare să-'mi spună:

— »Ăsta e muşchiu de căprioară« !

Putea să-'mi spună ori ce, că trebuia să'l cred. De unde să ştiu eu să deosebesc vânaturile?

— »Ştii pe moş Teacă, continua el. Ei bine, moş Teacă, se duse într'o zi, aşa a lene prin pădure, (ştii că el e pădurar).

— »Pe coasta Pietroasă, ce i-se pare lui, că a miscat ceva printre nişte rugi.

— »Se'ntoarse, privi cu băgare de seamă: văzu un ied de căprioară, mic, mic de tot. Cum era cu sumanul pe umere, îl ia repede, şi prinde iedul cu sumanul. Pe urmă'l duse acasă. Insă ce-i trăsneşte lui moş Teacă prin cap. Nu'l tae, ci plecă a doua zi cu el, şi înarmat cu rugina lui, în pădure, unde'l prinsese.

»Işi făcu o ascunzătoare din craci şi frunze unde, după ce legà iedul, întră.

»Se căsneşte moş Teacă, fel şi chip, ca să facă iedul să sbiere. Dar nu reuşi, căci iedul, de frică răbda toate, se trântea în pământ şi tăcea.

»Pe moş Teacă îl trecuseră toate năduşelile. Necăjit, îl trage de sfoară, apucă iedul de cap şi'l muşcă odată cu atâta putere, încât iedul, ne mai putând răbda, scoase un ţipet, de s'a cutremurat pădurea.

»Lui moş Teacă, i-se păru că aude ceva prin pădure. Pune repede mâna pe puşcă. Stă, ascultă..... nimic.

»Mai muşcă odată, dar cealaltă ureche a iedului. Alt sbieret.

»Atunci, un ţap cât un viţel, venea în fuga mare şi s'a oprit cam la 30 de paşi de ascunzătoarea lui moş Teacă. Moş Teacă'l chiti drept în numele tatălui şi căzu ditomai mătăhala de ţap, jos, cât era ea de mare.

»Iată, din ţapul ăla a-ţi mâncat voi acuma« !

Or fi sau nu adevărate acestea, nu ştiu.

Un lucru însă pot să vă spun sigur: Moş Teacă era un mare papugiu; fratele meu şi mai mare.

V'o vând şi eu cum am cumpărat-o.

G. G. Păcuraru.

Glume.

De ce-i mut peştele?

— *Păvălică*: Tatucule! Peştii nu ştiu vorbì?

— *Tata*: Ei sunt muţi. — Dar de auzit aud ei.

— *Păvălică*: Păi de ce-'s muţi?

— *Tata*: Măi, măi, — dar dacă te-aş arunca eu în apă. ai şti tu vorbi?

— *Păvălică*: Ba! fiindcă mi-s'ar umplea gura de apă.

— *Tata*: Ei vezi! — Apoi şi lor li-se umple gura cu apă sărmanii de amuţesc.

*

Nici o muscă!

— Am auzit că ficiorul Dvoastră se pregăteşte pentru cariera de medic?

— Ci lasă! — doar'feciorul meu nu-i în stare să omoare o muscă măcar....

*

Ce-'ntrebare.

— Mă Ricozeu e! De ce rămâi dator pururea la arândaşul în cârcimă. Dacă-ţi place rachia, trebue s'o şi plăteşti!.

— Aole-o frate! Dacă'ş plăti eu cât beau, apoi n'aş avea ce mânca!

*

A 'ntors'o al naibii.

Advocatul: (apărând pe un hoţ ucigaş) După toate acestea, domnilor juraţi, — sperez că Dvoastră nu veţi permite, ca din acest fir de păr, de care spânzură deja viaţa acuzatului, să se facă funie pentru gâtul seu!

*

Ginerile şi socru.

Ginerile: Azi tata socru pleacă la Viena.

Soacra: — Pleacă şi pe mine nu mă ia.

Ginerile: — Rău de tot; dacă eu aş fi în locul dânsului te-aş duce şi peste 9 mări.

*

Apărare.

Ilia Tomii din Vrăşmaş — cu ocaziunea unei păruieli aranjată în cârcima satului, — i-a muşcat degetul arătător dela dreapta lui Niculae Pârvu, — iar acesta merse cu jumătatea de deget la judeţ, — cerând ca să-i să'ntoarcă paguba.

Cu ocaziunea interogatorului îl întreabă pe acuzat judele:

— Şi ce ştii spune, ce dovezi vei apuca ca să te aperi de această acuză?

— Mă rog, sunt nevinovat! Cu totul nevinovat, ca un copil azi născut.

— No! No!

— Ba aşa zo aceea! Mă rog de iertare!

— Totuşi asta nu-i destul!

— Fii bun dle judecător, întreabă pe badea Niculae, că ce-a căutat cu degetul lui în gura mea, Dumineca noaptea la 12 ceasuri!..... Ha!?

*

Unde dai, şi unde creapă.

Căprarul zice încruntat:
„Să v'apucaţi imediat
Şi bumbii aşa să-i curăţiţi
Să-i ştergeţi şi să mi-i sclipiţi
Incât dacă pe ziua mea
Ţigară îmi veţi cumpără
Auziţi voi măi mişei?
S'o pot aprinde dela ei".

Noia Oarzin.